Spedizione in abbonamento postale. — Poštnina plačana v gotovini

Leto XXII., št. 39 | Ljubljana, sreda 18. februarja 1942-XX | Cena cent. 70

Upravništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5 — Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24

Inseratni oddelek: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5 — Telefon 31-25, 31-26

Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta št. 42

Računi pri pošt. ček. zavodu: Ljubljana št. 17 749

IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kr. Italije in inozemstva ima Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka
Naročnina znaša mesečno L. 12.— za inozemstvo pa L. 22.80

Uredništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica štev. 5 telefon 31-22, 31-23, 31-24

Rokopisi se ne vračajo

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano

20 angleških letal sestreljenih

Živahno letalsko udejstvovanje v Sredozemlju

Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 17. februarja naslednje 626. vojno poročilo:

V odseku pri Mekiliju aktivnost patrolnih oddelkov.

Včeraj sta italijansko in nemško letalstvo ponovno napadli važne sovražne cilje v Libiji ter na otoku Malti. V hudem spopadu z velikim oddelkom britanskih letal je bilo 17 britanskih letal sestreljenih, med njimi 15 od nemškega, 2 pa od italijanskega lovskega letalstva.

Na Egejskem morju je sovražno letalo, ki je bilo zadeto od enega naših torpednih letal, treščilo v morje.

V zgodnjih jutranjih urah je sovražnik poskušal napasti Castel Vetrano. Naša obramba na tleh je v takojšnji akciji sestrelila bombnik tipa Wellington, čegar posadka, 6 Novozelandcev, je bila ujeta. Neko drugo letalo istega tipa je bilo od nemškega lovskega letala prisiljeno k zasilnemu pristanku v bližini Modica. Letalo ni bilo poškodovano. Sedemčlanska posadka je bila ujeta.

Žrtve letalskih napadov

Rim, 17. febr. Včeraj so bili objavljeni podatki o zadnjih letalskih žrtvah med civilnim prebivalstvom. V noči na 14. februarja so bili v občini Biancavilli ubiti 3 civilisti, ranjenih pa je bilo 5, v občini Santa Maria di Licodia so bile 4 žrtve, ranjena pa sta bila 2 moška. V noči na 15. februar sta bila v Siracuzi ubita 2, ranjenih pa je bilo 16 ljudi. V Floridiji sta bila ubita 2 civilista, ranjeni pa 3. Med žrtvami je tudi 6 otrok v starosti pod 14. letom. (Piccolo.)

Nemško vojno poročilo

Nov sovjetski poraz na vzhodnem bojišču — Zopet velik plen — Nad 5000 padlih sovjetskih vojakov

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 17. febr. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je včeraj objavilo naslednje poročilo:

V srednjem odseku vzhodnega bojišča je bila uničena ena izmed obkoljenih skupin sovražnih sil. Ujetih je bilo 800 ljudi ter zaplenjenih 42 topov. Tudi v drugih odsekih so bili sovražniku prizadeti novi hudi porazi.

V borbi proti sovjetskim letalskim silam je bilo včeraj uničenih 46 letal. Na nemški strani sta bili izgubljeni dve letali.

Na področju Rokavskega preliva je neka ladja, ki služi za rušenje zapor, v kratki bitki prizadela sovražnim motornim torpednim čolnom več udarcev. Verjetno je, je bil en angleški motorni čoln potopljen.

V severni Afriki so nemške in italijanske sile dosegle uspehe pri svojih lokalnih sunkih. Skupine nemških bojnih letal so na Malti povzročile z bombami veliko razdejanje med vojaškimi in pristaniškimi napravami v La Valetti. Pri letalskih napadih na letališča na tem otoku so bili na vzletiščih uničeni trije britanski bombniki, v skladiščih pogonskih sredstev pa so nastali požari.

V letalskih spopadih nad Malto in nad vzhodno Cirenaiko so nemški lovci sestrelili 15 britanskih letal, ne da bi sami izgubili kako letalo.

Pri uspešnem prodoru naših pomorskih sil skozi Rokavski preliv so se posebno odlikovali minolovci in zaščitne ladje pod poveljstvom pomorskega kapitana in komodorja Rugeja.

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 17. februarja. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje vojno poročilo:

V bojih v srednjem odseku vzhodne fronte se je posrečilo skupini sovražnikovih sil prebiti naše črte na področju 80 km južnovzhodno od Vjazme. Po hudih bojih je bila v protinapadu obkoljena in uničena. Ostanek 1848 ujetnikov, 17 oklopnih voz, 86 topov, na stotine strojnic, metalcev granat in vprežnih sani, kakor tudi mnogoštevilni drugi vojni material smo zajeli. Razen tega smo ugotovili doslej na bojišču nad 5000 padlih sovražnikovih vojakov.

V času od 14. do 16. februarja je bilo v bojih na vzhodu zaplenjenih ali pa uničenih 79 oklopnih voz in 134 topov.

Sovjetsko letalstvo je izgubilo včeraj 48 letal. Pogrešamo 4 lastna letala.

Nemške podmornice so vdrle v Karelijsko morje in potopile pri otokih Aruba in Curacao 3 petrolejske ladje s skupno 17.000 br. reg. tonami ter so obstreljevale s topovi rafinerijo petroleja in pristaniške naprave.

V severni Afriki ni bilo nobenih pomembnih vojnih operacij. Pred Aleksandrijo je napadla nemška podmornica oddelek angleških vojnih ladij, v katerem so bile 1 križarka in 3 rušilci. Dve sovražnikovi enoti sta bili s torpedi močno poškodovani.

Pri poletu posameznih angleških bombnikov nad Nemški zaliv je bilo v pretekli noči sestreljeno eno sovražno letalo.

V vojnem poročisu od 15. januarja imenovani stražmojster Kirchner, topniški vodja v bateriji napadalnih topov, je sestrelil včeraj nadaljnjih 7 oklopnih voz.

Horthyjeva poslanica madžarskemu parlamentu

Jutri bosta obe zbornici izvolili na skupni seji podregenta

Budimpešta, 17. febr. s. Kakor je bilo že napovedano, sta se sestali obe zbornici, da izvolita novega podregenta. Na včerajšnji seji je min. predsednik Bardossy v poslanski zbornici prečital reskript regenta, ki pravi v njem med drugim:

Letos bom star 74 let in v bližnjih dneh bo poteklo 23 let, odkar sem z zaupanjem madžarskega naroda prevzel vodstvo države. Čeprav se zavedam vseh svojih fizičnih in intelektualnih moči, mi leta otežujejo ogromno delo, ki mi ga nalaga vodstvo države in ki ga opravljam že več kakor dve desetletji. Ker je zakon o podregentstvu že uveljavljen, izražam željo, da parlament izvoli podregenta. Nimam namena poslužiti se možnosti, ki mi je dana, da podregenta določim, ker hočem, da pride svobodno do izraza volja madžarskega naroda po njegovem parlamentu in da ta izbere osebnost, ki jo smatra za najsposobnejšo za to mesto. Zato vas pozivam, da skličete obe zbornici.

Reskript je med poslanci, ki so vstali s svojih sedežev, izzval navdušene ovacije za regenta. Do slične manifestacije je prišlo tudi v zgornji zbornici, ko je Bardossy prečital Horthyjevo poslanico. V četrtek se bosta glede na to sestali obe zbornici k skupni seji in bosta izvolili podregenta, ki ga bo predlagala vlada v sporazumu s parlamentarno večino.

Minister Bottai na povratku iz Nemčije

Berlin, 17. febr. s. Italijanski prosvetni minister Bottai, ki se že nekaj dni mudi v Nemčiji, je imel več razgovorov z nemškim prosvetnim ministrom dr. Rusto o tesnejše sodelovanju obeh zavezniških držav na šolskem področju. Včeraj je bil minister v spremstvu veleposlanika Alfierija pri maršalu Göringu in pozneje še pri zunanjem ministru Ribbentropu. Snoči je zaključil svoj obisk v Berlinu in je odpotoval nazaj v Italijo. Na postaji so se poslovili od njega prosvetni minister Rust in drugi visoki funkcijonarji nemškega prosvetnega in zunanjega ministrstva, italijanski veleposlanik in ostalo osebje veleposlaništva v Berlinu

Predsednik albanske vlade v Rimu

Rim, 17. febr. s. Albanski min. predsednik senator Merlik Kruja je včeraj dopoldne prispel v Rim. Kruja je gost italijanske vlade. V Rim je prispel s posebnim vlakom ob 9. in so ga sprejeli državni podtajnik v ministrskem predsedništvu, Podtajnik stranke, guverner Rima, prefekt, zastopniki zunanjega miniastrstva in druge ugledne osebnosti. Državni podtajnik Russo ga je toplo pozdravil v imenu vlade, nakar so bili albanskemu min. predsedniku predstavljeni vsi prisotni. Pregledal je častno četo karabinjerjev in se nato odpeljal v mesto, skozi špalir množice, ki mu je viharno vzklikala. Senator Kruja bo ostal v Rimu do petka, že včeraj dopoldne je bil v posebnih avdijencah pri Kralju in pri Ducetu. Poklonil se je tudi pred zemskimi ostanki pokojnih vladarjev v Pantheonu, pred spomenikom Neznanega junaka in pred spomenikom padlih fašistov.

Hrvatska vojaška misija v Neaplju

Neapelj, 17. febr. s. Včeraj se je v Neaplju mudila hrvatska vojaška misija pod vodstvom maršala Kvaternika. Spremljali so jo general Oxilia in višji letalski častniki. Vojaška misija si je ogledala mesto.

Kandidat za poglavarja anglikanske cerkve

Buenos Aires, 17. febr. s. Iz Londona poročajo, da je med kandidati za canterburyskega nadškofa kot naslednik dosedanjega poglavarja anglikanske cerkve dr. Temple, sedanji yorški škof, ki upa, da bo postal novi poglavar anglikanske cerkve. Uspeh mu je skoraj zagotovljen spričo politične doktrine, ki jo zastopa in ki se lahko obeleži z eno samo besedo »maščevanje«. V enem izmed svojih »volilnih govorov« je znameniti nadškof govoril o razvoju vojne, o škodi in bedi, ki jo je povzročila vojna in je menda v duhu krščanskega usmiljenja dobesedno zaključil: Mi se moramo maščevati. Mi moramo biti prežeti duha osvete.« Spričo teh besed so postali pozorni nanj, posebno oni, ki se v Angliji čutijo več ali manj odgovorne za vojno. Račun, da bo v njihovih vrstah angleški primer, ki ne bo govoril v imenu vere, miru in ljubezni, marveč bo ljudstvo pozival k razdejanju in maščevanju jim je močno pri srcu. Očitno je dr. Temple najvrednejši naslednik nadškofa v ostavki in najpristnejši predstavnik anglikanske cerkve.

Obnovite naročnino!

RAZŠIRJENJE JAPONSKIH OPERACIJ

Japonski mornariški minister o dosedanjih uspehih japonskega brodovja in letalstva

Tokio, 17. febr. (Domei.) Včeraj je pred japonskim parlamentom podrobno poročal o mornariških in letalskih operacijah, ki so se razvijale pred okupacijo Singapura, japonski mornariški minister Šimada, ki je med drugim izjavil, da so samo v petih dneh, med 10. in 14. februarjem, japonske pomorske sile potopile eno sovražno križarko, eno podmornico, dve topničarki, eno ladjo za specialno službo, eno nosilko min in 8 transportnih parnikov s skupaj 64.000 tonami. Nadaljnjih 17 drugih sovražnih ladij, vštevši neko nizozemsko križarko, je bilo uničenih ali poškodovanih v operacijah proti Nizozemski Vzhodni Indiji.

Mornariški minister je nadalje naglasil, da so japonske podmornice razširile svoje operacije že izven soseščine Malajskega polotoka na Indijski ocean, kjer ogražajo sovražnikove prometne zveze.

O operacijah proti Nizozemski Vzhodni Indiji je mornariški minister dejal, da so japonske sile po zasedbi Tarakana in po izvojevanju kontrole nad Makasarsko morsko ožino 24. januarja iznenada zasedle Pali Papan v zapadnem delu Bornea in Kandari v jugovzhodnem delu Celebesa. S tem je prišlo v japonsko oblast največje petrolejsko polje v okolici Palik Papana, na katerem se vrelci sedaj popravljajo. Dne 31. januarja so japonske sile močno napadle Amboino v otočju Molukov in oporišče Seguru, s čemer so si izvojevale kontrolo nad Bandskim morjem. Dne 9. februarja so nato japonski izkrcevalni oddelki napadli najvažnejšo luko otoka Celebesa, Makassar, s čemer so dokončno prišla v japonsko posest vsa važna oporišča na Celebeškem otoku. Pričel se je japonski napad na Javo, ki jo sovražnik smatra za najvažnejšo zavezniško oporišče. Dne 3. februarja je bil izvršen sovražni napad na Surabajo. V tem napadu je japonsko letalstvo uničilo glavno silo združene ameriško-nizozemske vojne mornarice s potopitvijo ameriške križarke tipa »Houston«, neke nizozemske križarke razreda »Java« in še neke druge nizozemske križarke. Poškodovani sta bili dve nadaljnji nizozemski križarki. Dne 9. februarja so nato japonske sile napadale sovražnikova letališča okrog Batavije in pri tem uničile ali sestrelile 20 sovražnih letal. Dne 23. januarja so japonske mornariške sile napadle Rabaul v Novi Britaniji. Istega dne so japonski izkrcevalni oddelki zasedli Caving v severnem delu Nove Irske. Japonsko letalstvo je 1. februarja izvršilo protinapad na ameriško vojno brodovje ob Maršalskem otočju, sestavljeno iz križark in letalske matične ladje, ki se je približalo japonskemu otočju in ga pričelo obstreljevati. Japonsko letalstvo je zažgalo veliko sovražno križarko, sestrelilo 11 sovražnih letal in s tem odbilo sovražnikov napad.

V nadaljnjem svojem govoru je Šimada odkril, da so japonske pomorske sile v razdobju od 21. januarja dalje potopile 2 sovražnikova rušilca, 15 podmornic, 34 trgovskih ladij in ladij za posebno službo v celotnem obsegu 210.000 ton. Pripomnil je nadalje, da je bilo od pričetka vojne potopljenih v celoti že 33 sovražnih podmornic. V vsem tem času je japonska mornarica izgubila samo 36 svojih letal, dočim so znašale celokupne dosedanje izgube sovražnikovega letalstva 1254 letal.

Kako je bila izvršena predaja Singapura

Razgovor japonskega generala Jamašite s poveljnikom angleške obrambe generalom Percivalom

Tokio, 17. febr. d. O 49 minut trajajočih dramatičnih razgovorih, ki sta jih imela tik pred predajo Singapura vrhovni poveljnik japonskih oboroženih sil v Malaji general Tomojuki Jamašita in poveljnik britanske obrambe v Singapuru A. E. Percival, so se zvedele sedaj naslednje podrobnosti.

General Jamašita je nagovoril britanskega generala Percivala, ki se je ob 18.40 minut v nedeljo zglasil pri Fordovih delavnicah ob vznožju griča Bukit Timah, takole:: **Želim zvedeti od vas, ali pristanete na brezpogojno predajo.«**

Po poročilih z japonskega vira je bil britanski general Percival zelo potrt. Obraz in oči so mu bile zelo zatekle in bil je zelo rdeč, ko je odgovoril: »Da«.

Jamašita je vprašal nadalje: **»Ali so vaše čete ujele kaj japonskih vojakov?«** Percival je odgovoril: **»Nobenega.«**

Jamašita: **»Kaj se je zgodilo z japonskimi civilisti?«**

Percival: **»Vsi Japonci, ki so jih britanske oblasti internirale, so bili poslani v Indijo. Indijska vlada je seveda v polni meri zajamčila, da se jim ne bo zgodilo nič hudega.«**

Jamašita: **»Sedaj želim slišati od vas, ali se hočete predati? Vztrajam na brezpogojni predaji. Kakšen je vaš odgovor?«**

Percival je odgovoril: **»Ali mi lahko dovolite časa do jutri?«**

Jamašita: **»Do jutri? V tej stvari naravno ne morem čakati in v tem primeru bodo japonske čete še ta večer zopet napadle.«**

Percival: **»Ali bi bilo mogoče počakati do 23.30 tokijskega časa?«**

Jamašita: »V tem primeru se bodo japonske čete borile nadalje do tega časa. Recite: da ali ne.«

Percival ni odgovoril. Jamašita je ponovno povzel: **»Želim zvedeti od vas definitivni odgovor in vztrajam na brezpogojni predaji. Kaj odgovarjate na to?«**

Percival: **»Da.«**

Jamašita: **»Dobro. Streljanje se mora potem prenehati ob 22. Takoj bom poslal tisoč japonskih vojakov, da bodo v mestu vzdrževali red in zakonitost. Ali pristajate na to?«**

Percival: **»Da.«**

Jamašita: **»Ako bodo ti dogovori prekršeni, bodo japonske čete takoj prešle v splošen napad na singapursko mesto.«**

Britanski general Percival, v čigar spremstvu sta bila tudi šef njegovega generalnega štaba K. S. Tolance in general Newbiggin, je po tem razgovoru zopet vstopil v svoj avtomobil, ki je nosil poleg bele zastave tudi še »Union Jack«, ter se vrnil v singapursko mesto.

Predaja Singapura v celoti izvršena

Tokio, 17. febr. (Domei) Dopisnik lista »Niši Niči« javlja z otoka Šonana (Singapurja), da so japonske oblasti v skladu z včeraj dogovorjenimi podrobnimi določbami o predaji Singapura že prevzele vse važne zgradbe v Singapuru, med drugim vse trdnjave, vojaške naprave, upravne in gospodarske ustanove. Dopisnik javlja nadalje, da so bile v tem podrobnem dogovoru o predaji sprejeli z britanske strani vse japonske zahteve brez izjeme.

Pogrešan avstralski general

Šanghaj, 17. febr. d. Iz Sidneya v Avstraliji javljajo, da že od 14. februarja nimajo nobenih vesti o avstralskem generalu Gordonu Bennettu, ki je poveljeval avstralskim četam v Singapuru. Ni znano, ali je generalu Gordonu Bennettu uspelo umakniti del svojih čet še pred kritično dobo in ali so njegove čete morda sedaj kje na morju.

Mikadova zahvala za čestitke

Tokio, 17. febr. (Domei). Cesar je brzojavno odgovoril italijanskemu kralju Nj. Vel. Viktorju Emanuelu III. in mandžurskemu cesarju Kangteju na njuni brzojavki, v katerih sta čestitala o priliki padca Singapura.

Čestitke tujih diplomatov v Tokiju

Tokio, 17. febr. (Domei). Italijanski veleposlanik v Tokiju Indelli, nemški veleposlanik Ott, poslanik Madžukua, veleposlanik nankinške vlade in drugi diplomatski predstavniki držav osi so včeraj posetili šefa japonskega generalnega štaba generala Sugijamo in mu čestitali k padcu Singapura. Vojaški in mornariški ter letalski atašeji Italije, Nemčije, Mandžukua in drugih držav so se zglasili v mornariškem ministrstvu ter prav tako izrazili svoje čestitke k japonski zmagi. Siamski poslanik je mornariškemu ministru Šimadi izročil posebno poslanico predsednika siamske vlade Luang Pibul Songgrama. Generalni guverner Koreje general Jiro Munami je v imenu 20 milijonov korejskega prebivalstva poslal generalu Sugijami brzojavne čestitke k zmagi pred Singapurom.

Tokio, 17. febr (Domei). Kitajski veleposlanik v Tokiu Suliang in siamski poslanik Nai Direk Čajanama sta popoldne obiskala japonskega min. predsednika generala Toja ter mu izročila čestitvene poslanice svojih vlad o priliki okupacije Singapura.

Slavje v Tokiju

Tokio, 17. febr. s. V proslavo zmage v Singapuru je japonsko ministrstvo izdalo novo serijo zakladnih bonov v skupnem znesku 10 milijonov jenov. Boni so po 5 in 10 jenov. Poleg tega so oblasti dovolile, da si sme vsaka družina nabaviti v proslavo zmage po dve steklenici piva, fižol, slaščice in bonbonov za otroke pod 13 leti starosti. Za posebne kategorije ljudi bodo v proslavo te zmage v prodaji tudi čevlji z gumastim podplatom in gumaste žoge.

Tokio, 17 febr. (Domei) O priliki padca Singapura so japonske oblasti izdale posebne poštne znamke s slikami japonskega generala Nogija in admirala Toga. Znamke nosijo tudi posebne napise. General Nogi in admiral Togo sta se posebno odlikovala že v rusko-japonski vojni l. 1904.

„Luč na jugu“

Tokio, 17. febr. (Domei). Po odredbi japonskega glavnega stana, ki je bila objavljena v torek opoldne, se preimenujeta singapurski otok in singapurska luka. Singapurski otok se bo v bodoče imenoval otok Šonan, singapurska luka pa luka Shonan. Ime Šonan pomeni »Luč na jugu«.

Proti Birmi in Nizozemski Indiji

Tokio, 17. febr. s. Kar se tiče japonskih namer po padcu Singapura opozarjajo v tukajšnjih političnih krogih, da se bodo japonske operacije razvijale v bodoče tako, da se prekinejo prometne zveze med Čungkingom in Birmo in da se Birma osamosvoji. Nadalje bodo Japonci do kraja uničili sile Nizozemske Indije. Kar se tiče Avstralije in Nove Zelandije pričakuje Japonska, da bosta prišli k pameti in presodili položaj tako, kakršen je v resnici. Enako stališče zavzema Japonska tudi glede vlade v Čungkingu.

Izpraznjevanje Ranguna

Bangkok, 17. febr. s. Rangun je skoraj že docela evakuiran. Ulice so zapuščene in tihe. Večina indijskih trgovcev je zaprla svoje lokale. V zadnjih dneh se je prostovoljno izseljevanje civilnega prebivalstva še povečalo.

Spopad v vodah Nizozemske Indije

Šanghaj, 17. febr. d. V Sidneyu je bilo službeno objavljeno, da je skupina 42 japonskih letal napadla včeraj zavezniško brodovje v vodovju blizu otoka Timorja Avstralsko poročilo samo pravi, da je napad trajal eno uro, dočim ne objavlja podrobnosti o uspehu japonskega napada.

Nadalje pravi poročilo iz Sidneya, da je včeraj zopet preletelo japonsko letalo luko Moresby v Novi Gvineji. V avstralskih krogih vlada vznemirjenje zaradi japonskega izvidniškega delovanja na področju Moresbyja in so splošno prepričani, da predstavlja ta luka naravnost idealno oporišče za pričetek japonskih vojaških operacij proti Avstraliji. V merodajnih krogih zahtevajo, naj bi se čim hitreje oborožila oporišča v Novi Gvineji, ker ima Avstralija le na ta način še kaj upanja, da se s tamkajšnjih oporišč ne bodo pričele odločilne vojaške operacije proti Avstraliji.

Razbiti konvoji

Tokio, 17. febr. Japonski glavni stan je objavil, da je japonsko vojno brodovje južno od Singapura napadlo več sovražnih konvojev. 32 ladij je bilo poškodovanih ali potopljenih. Med njimi je nekaj križark, podmornic, topničark in minolovcev. (Popolo di Trieste.)

Oglasi v »Jutru« imajo vedno uspeh!

Churchillova priznanja

o nesposobnosti in pomanjkljivosti angleške obrambe

Rim, 17. febr. s. Churchill je poskusil ustaviti val nezadovoljstva in pesimizma, ki se je dvignil po vsem britanskem imperiju zaradi zadnjih hudih porazov Anglije. Zato je imel govor, v katerem je skušal zmanjšati zgodovinski pomen dogodkov v zadnjih šestih mesecih vojne in primerjati sedanji položaj s položajem pred letom dni. Govorim je dejal, pod težo hudega vojaškega poraza, ki ima lahko težke posledice. Prišlo je do angleškega in imperialnega poraza. Singapur je kapituliral. Ves Malajski polotok je zaseden, okrog nas pa se zbirajo še druge nevarnosti in nobena nevarnost kar se jih je že prej pojavilo, se ni na noben način zmanjšala. Preteklo leto je dejal, smo bili že več kakor leto dni popolnoma sami v borbi proti Hitleriu in Mussoliniju. Braniti smo morali Egipt, Nilsko dolino, Sueški prekop in predvsem smo morali prevažati življenjske in druge nujne potrebščine ter strelivo preko Atlantskega oceana, neprestano v nevarnosti pred nemškimi in italijanskimi podmornicami in letali. Toda brez teh dobav nam ni bilo mogoče živeti, kaj šele nadaljevati vojne. Vse to moramo storiti tudi danes. Kakšna je danes možnost, da preživimo to vojno? Ali je ta možnost boljša ali slabša kakor v avgustu leta 1941? Kaj je z britanskim imperijem in skupnostjo britanskih narodov? Ali je položaj boljši ali slabši kakor tedaj?

Churchill je nato obeležil splošni položaj in poudaril da bi Anglija nikoli ne bila sposobna sama braniti Pacifika in vzhodne Azije pred napadom Japonske ko se je že boria z Nemčijo in Italijo ki sta obe bili že dolgo časa prej pripravljeni za vojno in ko je bila močno angažirana na Severnem in na Sredozemskem morju kakor tudi na Atlantskem oceanu. Uspelo nam je komaj je dodal, da smo obdržali glavo nad vodo v svoji lastni hiši. Uspelo nam je komaj zbrati najnujnejša živila, da se ohranimo pri življenju, in zagotoviti si dobave brez katerih bi ne mogli nadaljevati sedanje vojne. Komaj za las nam je uspelo ohraniti svoje postojanke v dolini Nila in na Srednjem vzhodu. Sredozemlje, je Churchill dobesedno dejal, je zaprto in ves naš promet se mora usmeriati okrog rta Dobre nade. To pomeni, da lahko sleherna naša ladja opravi le tri poti na leto. Vse, kar smo storili, je bilo potrebno glede na naše operacije proti sovražniku in glede na pričakovanje njegovega napada. Trdo se borimo v Libijski puščavi, kjer bo morda kmalu prišlo do nove resne bitke. Kako smo torej mogli, se je Churchill vprašal, spričo takega položaja zajeti v klešče, ogroženi in neprestano napadani poskrbeti za varnost vzhodne Azije proti tolikšni falangi železa in ognja, ki se je sprožila proti nam z Japonske? Odkrito vam bom povedal, da nisem veriel, da je vojna proti angleškemu imperiju in Zedinjenim državam v japonskem interesu. Zaradi tega Japonci sedaj triumfirajo in kažejo svoje navdušenje vsemu svetu. Mi trpimo in smo potrti. Trdnjava, ki ščiti dežele in otoke na Pacifiku in o kateri smo mislili, da je nezavzetna je bila uničena. Pomorska sila vojnega brodovja Zedinjenih držav je bila omajana. V tako nastale vrzeli so vdrle japonske oborožene sile. Tako v zraku kakor na morju in na kopnem so se te oborožene sile že izkazale za strašnega nasprotnika. To dokazuje da bi ne imeli nikoli niti najmanjše možnosti, da bi se sami branili pred japonskimi silami, čeprav bi se s katerega koli vidika bolje pripravili, kakor smo se, dokler nas narodnosocialistična Nemčija grabi za goltanec, fašistična Italija za nas. Toda najslabše ni prišlo kakor je dejal že v svojem zadnjem govoru v spodnji zbornici in zato sedaj znova opozarja, da se bo treba še mnogo mesecev trdo boriti in prestati še nešteto nesreč, težkih izgub. Angleški narod čakajo še mučne skrbi. Zaradi tega pa moramo ojačiti svojo odločnost in utrditi svojo edinost, drugače bomo napravili smrtni zločin tako za nas kakor za one, ki so z nami, ker tedaj bi se vse sesulo.

Churchill je pozval angleški narod, naj se še tesneje zbere, da bo laže prenesel nevarnosti bodočih dni. Opozoril je na zgled ruskih boljševikov, o katerih je kazalo, kakor je dejal, še lani, da jih je nemški vojni stroj popolnoma pregazil, pa se zaradi tega niso pričeli prepirati med seboj, marveč so se še trdneje združili, da se pripravijo za protiofenzivo. Zato poziva angleški narod, naj smatra za svojo narodno dolžnost, da dá vladi še trdnejšo oporo solidarnosti, na katero se bo lahko oprla tako, da se napake v vojni ne bodo mogle izkoristiti proti njemu.

Odmevi Churchillovega zagovora

Berlin, 17. febr. s. »Morgenpost« kratko komentira Churchillov govor in poudarja, da tokrat niti ni skušal maskirati ali olepšati resničnost golih dejstev. Priznal je kapitulacijo Singapura s cinično brezobzirnostjo, ki je že v navadi pri angleškem ministrskem predsedniku. Glavni vojni krivec, pravi list, je s tem priznal svoj osebni poraz, toda to ni ne prva ne zadnja bitka, ki jo je izgubil, gotovo pa je najbolj katastrofalna, ker odločilno vpliva na usodni potek vojne, ki so jo posebej sprožile anglosaške sile.

Buenos Aires, 17. febr. s. »Washington Post« razpravlja o Churchillovem govoru in pravi med drugim, da so bili razočarani oni poslušalci, ki so pričakovali od Churchilla vsaj kakšen namig na prodor nemških ladij skozi Rokavski preliv. List obeležuje Churchillove izjave za govor, ki je bil doslej najbolj defenziven izmed vseh, kar jih je imel, odkar ima oblast v rokah. Govor bi tudi ne mogel biti drugačen, ker so anglosaški narodi v splošnem in Velika Britanija še posebej doživeli v zadnjih dneh udarce, ki so jih zamajali. Churcillovi kritiki, pripominja list imajo prav, če zahtevajo, naj se nesposobni elementi izločijo iz oboroženih sil.

Angleški vojni ustroj potreben popravila

Stockholm, 17. febr. d. Admiral angleškega vojnega brodovja sir Roger Keyes je imel včeraj v Gosportu govor, v katerem je med drugim naglasil, da se želi odreči komentarju k uvedeni preiskavi o obžalovanja vrednih zadnjih dogodkih v Singapuru ter v ožjem angleškem vodovju, vseeno pa mora poudariti, da mora biti vojna mornarica prosta v razvijanju mornariškega letalstva, v njegovem vežbanju in kontroli. Na koncu svojega zelo značilnega govora je admiral Keyes naglasil: Nekaj je povsem gotovo, namreč, da se mora vojni ustroj naše dežele temeljito popraviti, ker bo moral sicer narod, ki čaka na zmago, plačati pogreške s svojim življenjem.

Potrtost v Ameriki

Buenos Aires, 17. febr. d. Velika pobitost, ki jo je padec Singapura povzročil tudi v Zedinjenih državah se jasno zrcali v poročilih ameriških agencij ter v pisanju ameriških listov. Tako n. pr piše sotrudnik agencije »Associated press«: Bitka za Malajo se je končala s popolnim japonskim uspehom in bitka za Nizozemsko Vzhodno Indijo, od katere je odvisnih mnogo reči, se je pričela z japonsko okupacijo Palembanga. Japonci so sedaj v položaju, da bodo lahko naglo pomnožili svoj dobiček. Pričakovati je treba novih hudih udarcev. Zavezniški narodi so se znašli sredi krize, ki zahteva vse njihove sposobnosti in vso odločnost.

List »Philadelphia Racorder« pravi med drugim: Medtem ko so zavzeniki na Johorski morski ožini sanjali prav tako kakor svoj čas Francozi za Maginotovo linijo o svoji varnosti, je Japonska delala. Silo Japoncev smo podcenjevali, hkrati pa precenjevali svojo lastno pripravljenost.

»New York Sun« sodi, da nič ne koristi bagatelziranje japonske zmage. Izguba Singapura pomeni več kakor samo izgube močne trdnjave. Naloga zaveznikov je po mnenju lista sedaj ta, da nemudoma revidirajo svoje vojne načrte.

»New York Times« piše, da pomeni kapitulacija Singapura dosti več kakor pa samo izgubljeno bitko. List zahteva, da se ukrene vse potrebno, da bi se z izgubo Singapura tudi končal čas presenečenj.

Pesimizem predsednika avstralske vlade

Rim, 17. febr. s. Avstralski ministrski predsednik Curtin je o padcu Singapura izjavil:

Za nas je padec Singapura avstralski Dunkerque in sedaj se je pričela življenjska borba za Avstralijo. Rezultat te bitke ne bo odločal samo o usodi naše dežele, marveč tudi o nadaljnji borbi na ameriški fronti, pa tudi o usodi vseh dežel angleškega jezika. Naša naloga se ne omejuje samo na delež, ki ga moramo dati za svetovno vojno, marveč moramo sedaj braniti naše obale in mobilizirati naše sile brez vsake izjeme. Treba je, da se predvsem zanašamo sami nase, kajti pomoč od zunaj je zmerom problematična in nikoli se ni mogoče zanesti nanjo, ker se ne ve, ali bo prišla o pravem času in ali bo lahko pripomogla k temu, da se prekrižajo sovražni načrti.

Čangkajšek ne računa več z angleško pomočjo

Berlin, 17. febr. Neka švedska agencija je v komentarju o govoricah, da bo Čangkajšek v kratkem prišel v Moskvo, zabeležila, da ni izključeno, da bo namen tega obiska ustvaritev kitajsko-sovjetskega obrambnega bloka. Namestu, da bi se čangkajškove divizije angažirale v Birmi, kjer bi niti ne našle dovolj orožja, bi se morale po tem mnenju še nadalje upirati Japoncem na svojih lastnih tleh, v potrebi tudi v vzhodni Sibiriji ali Mandžuriji, seveda v primeru, če bi Japonci napadli Sovjetsko zvezo. (Piccolo.)

Naslednik ameriškega admirala Harta

Šanghaj, 17. febr. Ameriška vlada je 7. februarja objavila, da je bil Admiral Tomas Hart iz zdravstvenih razlogov prisiljen prepustiti vrhovno poveljništvo zavezniškega vojnega brodovja na Pacifiku nizozemskemu viceadmiralu Helfericku. Sedaj se je izvedelo, da je poveljstvo zavezniškega brodovja avtomatsko prešlo na nizozemskega viceadmirala, ker je bil admiral Hart 4. februarja, ko je bila njegova admiralska ladja križarka »Houston« potopljena, pri tem tudi sam ubit. Poleg »Houstona« sta bili tedaj na morju pred Javo potopljeni tudi dve nizozemski križarki.

Snežni zameti v Bosni

Sarajevo, 17. febr. Zadnja dva dneva je divjal v Sarajevu silen snežni vihar. Namedlo je poldrug meter snega. Promet vozil in pešcev je v mestu deloma nemogoč. Tudi vlaki ne vozijo proti Brodu in Dubrovniku. (Popolo di Trieste.)

25 študijskih podpor za slovenske kniiževnike in umetnike

Razpisuje se 25 študijskih podpor po L 4000 za slovenske književnike in umetnike, ki bi nameravali izpopolniti svoje študije v Kraljevini.

Prosilci, ki se žele udeležiti natečaja, morajo predložiti Visokemu komisarijatu — IV. oddelku do 28. februarja 1942-XX nekolekovane prošnje naslovljene neposredno na Visokega komisarja in priložiti naslednja dokazila prav tako na nekolekovanem papirju:

a) potrdilo pristojnega občinskega oblastva, da je prosilec Slovenec in prebiva v kaki občini Ljubljanske pokrajine;

b) potrdilo o premoženjskih razmerah;

c) potrdilo o zadnjih dovršenih študijah;

d) curriculum vitae (kratek življenjepis).

V prošnji naj vsak prosilec navede študije, ki jih namerava izvršiti, označi naj morda tudi višje ali izpopolnjevalne zavode, v katere bi se morda rad vpisal, in čas ki ga misli prebiti v Kraljevini.

Prosilec more priložiti prošnji tudi vsa druga dokazila, ki se mu zdé primerna za osvetlitev njegove umetniške izobrazbe.

Listinam, ki so bile izdane v slovenskem jeziku, je priložiti italijanski prevod, overovljen po pristojnem uradu Visokega komisarijata.

Podpora se izplača v dveh enakih obrokih, prvi takoj, ko štipendist prejme potni list za odhod v kraj ki si ga je izbral drugi po dvomesečnem bivanju v kraju samem.

Ljubljana 13. februarja 1942-XX.

Visoki Komisar Emilio Grazioli, l. r.

Preimenovanje ljubljanskih ulic

Ljubljana, 17. februarja.

Nj. Vel. Kralj in Cesar je z velikim zadovoljstvom sprejel želje ljubljanskega občinskega sveta in je privolil, da se sedanja Bleiweisova cesta imenuje po njem.

Občinski svet je spričo tega odredil naslednje spremembe imenovanja ulic in trgov:

Bleiweisova cesta se imenuje odslej Corso Viktorja Emanuela III.,

Aleksandrova cesta se imenuje Ulica 3. maja in

Kraljа Petra trg se spremeni v Rimski trg.

Komisar občine Mozelj

Ljubljana, 17. februarja.

Fašist Bragalia Annibale je bil z najnovejšim ukazom imenovan za komisarja izredne uprave občine Mozelj na mesto fašista Vescia Francesca.

Nagrade za prijavo vojnega plena

Ljubljana, 17. februarja.

Opozarja se, da je vojno ministrstvo razpisalo naslednje denarne nagrade civilnim osebam, ki bodo javile oblastem nahajališča gradiva vojnega plena, ki je bilo skrito:

do vrednosti 10.000 lir odkritega gradiva 8%; za vrednost od 10.000 do 100.000 lir 4% z najmanjšo nagrado 800 lir; za gradivo v vrednosti nad 100 000 lir pa 2% z najmanjšo nagrado 4000 lir.

Maršal Antonescu se je vrnil v Bukarešto

Bukarešta, 17 febr. s. Maršal Antonescu se je iz Nemčije vrnil v Bukarešto.

Nov japonski notranji minister

Tokio, 17. febr. (Domei) Glede na razvoj vojne in na vladajoči mednarodni položaj je japonska vlada sklenila, da se sedanji namestnik notranjega ministra Mičio Juzava imenuje za aktivnega japonskega notranjega ministra. Doslej je posle notranjega ministrstva opravljal min. predsednik general Tojo, ki je obenem tudi vojni minister.

Velik požar v Šanghaju

Šanghaj, 17. febr. V noči na ponedeljek je nastal v rafineriji sladkorja v Šanghaju velik požar, ki se je razširil na sosedne kitajske koče. Požara ni bilo mogoče omejiti in je rafinerija s kitajskimi hišami vred pogorela. Nad 100 kitajskih družin je ostalo brez strehe. V Šanghaju je že na tisoče prezdomocev, med katerimi žanje huda zima vsak dan strašno žetev. (Popolo di Trieste).

Pet švedskih vojnih ladij na prodaj

Stockholm, 17. febr. »Svenska Dagbladet« poroča, da bodo v kratkem razorožili in prodali 5 starih švedskih vojnih ladij. Med njimi so oklopnici »Oden« in »Folke«, rušilec »Munin« in še 2 drugi vojni ladji. (Piccolo.)

Gospodarstvo

= **Velika dobava italijanske svile v Nemčijo.** Iz Berlina poročajo, da so v glavnem zaključena pogajanja, ki so se pričela v januarju med italijanskimi in nemškimi predstavniki glede bodočih italijanskih donaravne svile predvsem za oborožitvene potrebe. V celoti bo Italija dobavila Nem-Nemčiji 600.000 kg svile; od tega bo odpadlo 200.000 kg na svilene tkanine, 135 tisoč kg na svileni sukanec in 237.000 kg na surovo svilo.

= **Italijanska proizvodnja tobaka.** Po svetovni vojni je Italija znatno povečala svojo proizvodnjo tobaka. Leta 1920. je morala uvoziti še 337.000 meterskih stotov tobaka, v razdobju 1931. do 1935. pa se je gibal uvoz le med 28.000 in 40.000 stotov. Pozneje je Italija pričela celo izvažati tobak ne samo v kolonije- temveč tudi Argentino in Francijo. V zadnjih letih se proizvodnja ni več bistveno dvignila, ker je že dosegla ono višino, ki je potrebna za popolno samooskrbo. Leta 1930. je Italija pridelala 432.000 meterskih stotov tobaka. Proizvodnja tobačnih izdelkov pa je v zadnjih letih precej narasla, predvsem proizvodnja cigaret. Leta 1935—1936 je bilo v Italiji izdelanih 166.000 meterskih stotov cigaret, Leta 1938—1939 že 200.000 in naslednje leto 239.000 meterskih stotov. V Italiji je 34 monopolskih tobačnih tvornic, ki zaposlujejo 21.000 delavcev.

= **Iz zagrebškega bančništva.** Prva Hrvatska obrtna banka, ki je leta 1937 v zvezi z kreditno krizo znižala svojo glavnico od 15 na 1 milijon din in jo zopet zvišala na 10 milijonov din, je sedaj sklenila izvesti povišanje na 25 milijonov kun Od novih delnic v nominalni vrednosti 15 milijonov kun, je sedaj že vpisanih 11 milijonov kun. Staro ravnateljstvo je odstopilo in je bilo izvoljeno novo.

= **Izravnalni sklad za hrvatsko zunanjo trgovino.** Hrvatski minister za obrt, industrijo in trgovino je dobil pooblastilo, da sme pri izdajanju izvoznih in uvoznih dovoljenj pobirati posebne takse in predlagati posebne prispevke za izravnavo dobička ter v soglasju s Hrvatsko državno banko disponirati, s transfernimi kunami in s tečajnimi diferencami pri devizah. Na ta način dobljena denarna sredstva bo uporabil v ta namen, da se pospeši izvoz določenih proizvodov in da se izravnajo cene uvoznega blaga. Vsi tako pobrani zneski se stekajo v poseben sklad za pospeševanje zunanje trgovine.

= **Ureditev denarnega trga v Srbiji.** Kakor smo že poročali, je Srbska narodna banka nedavno znižala diskontno obrestno mero od 5 na 4% in lombardno obrestno mero od 6 na 5%. Čeprav so v zvezi z odprodajo zalog, ki se ne dajo nadomestiti, nastala znatna razpoložljiva gotovinska sredstva, ni bil ukrep Narodne banke toliko narekovan od razvoja razmer na denarnem trgu, temveč ima predvsem namen vplivati na denarni trg, da se doseže znižanje obrestne mere. V tej smeri je omeniti tudi odredbo, po kateri je bila obrestna mera na kredite pri bankah in denarnih zavodih s stroški vred določena na 8%. Sedaj gre skrb za tem, da se omogoči naložba razpoložljivih sredstev gospodarstva in publike. Glede na prepoved tesavriranja gotovine pride v prvi vrsti v poštev naložba pri denarnih zavodih. Zato je predvideno vlaganje razpoložljivih sredstev na tekočih računih s polletno in enoletno odpovedjo, ki prinašajo 2.5 odnosno 3% obresti. Tudi Srbska narodna banka je uvedla posebne vložne račune, ki se nizko obrestujejo. Obrestovanje vlog pri novčanični banki sicer ni običajno, vendar je ta ukrep, ki velja že pol leta, pokazal prav dobre uspehe. V zadnjem času razmišljujejo na merodajnih mestih o vprašanju emisije državnega posojila. To vprašanje pa še ni docela zrelo, ker se morajo prej končati pogajanja med naslednstvenimi državami Jugoslavije glede razdelitve državnega dolga. Nostrificiranje državnih posojil v Srbiji je že izvršeno, tako da je mogoče pregledati, koliko obveznic starih državnih posojil je na področju Srbije. Emisija notranjega posojila je še nezrelo vprašanje tudi zaradi tega, ker se gospodarske razmere po razpadu bivše Jugoslavije še niso docela normalizirale. Prej je tudi treba, da se na trgu uveljavi nižja obrestna mera, nakar bo šele mogoče razmišljati o tem, kakšno obliko naj ima to posojilo (mišljeno je predvsem premijsko posojilo) in kakšno obrestno mero naj ima. Da pa se ugodi potrebam trga bo Srbska narodna banka ustvarila možnost naložbe likvidnih sredstev z izdajo kratkoročnega papirja, tako zvanih blagajniških bonov.

= **Uvedba dohodnine na Spodnjem Štajerskem.** Po razširjenju nemških davčnih predpisov na Spodnje Štajersko in Gorenjsko je šef civilne uprave za Spodnjo Štajersko izdal poziv, po katerem morajo davčni zavezanci do 31. marca t. l. predložiti prijave za odmero dohodnine, družbenega davka, obrtnega davka in davka na poslovni promet.

= **Maksimalne cene za stare knjige v Nemčiji.** Poročali smo že o najnovejši odredbi nemškega komisarja za cene, ki se tičejo maksimalnih cen za že rabljene predmete. Po najnovejšem pojasnilu se ta odredba nanaša tudi na stare knjige. Predpisi glede maksimalnih cen za stare knjige ustvarjajo razliko med rabljenimi knjigami in antikvaričnimi knjigami. Rabljene knjige (knjige, ki so v prometu kakor šolske knjige, romani itd.) se ne smejo dražje prodajati kakor po ceni, ki ustreza največ 75% nabavne cene za novo knjigo. Ne nanaša pa se maksimiranje cen na antikvarične knjige, to so vse izdaje pred letom 1850., pa tudi poznejše izdaje, če gre za prve izdaje, luksuzne izdaje, knjige s posvetili odnosno z vrednostjo kot avtogram, knjige neznanih izdaj itd. Za take knjige se lahko zahteva tudi izredna cena. Posebni predpisi veljajo tudi za ostanke naklad in za neprodane naklade, ki se prodajajo z običajnim popustom.

= **Obtok bankovcev na Slovaškem.** Slovaška narodna banka je predložila občnemu zboru bilanco za preteklo leto, iz katere je razvidno, da se je v teku lanskega leta obtok bankovcev nekoliko povečal in je znašal ob koncu leta točno 2 milijardi slovaških kron. Rezerve zlata in zlatih deviz znašajo 100 milijonov kron, državni dolg za zamenjavo bankovcev 469 milijonov, menični portfelj 241 milijonov, inozemski vrednostni papirji 281 milijonov, klirinška dobroimetja pa 845 milijonov. Pri glavnici 100 milijonov kron je znašal čisti dobiček 21.9 milijona kron.

= **Švicarski ukrepi v zvezi z valorizacijo danske krone.** Kakor smo že poročali, je bil tečaj danske krone na podlagi posebnega sporazuma z Nemčijo povišan za 8 odst. Ker bi imela ta valorizacija za posledico podražitev uvoza danskega blaga v Švico in neupravičeno pocenitev švicarskih izdelkov na Danskem, kar lahko povzroči motnje v blagovnem in plačilnem prometu z Dansko, je švicarski zvezni svet odredil, da se pri izvozu švicarskega blaga na Dansko pobira posebna premija v višini tečajne razlike, katere donos se bo v celoti porabil za pocenitev uvoza danskega blaga.

= **Japonski jen in njegova zlata pariteta.** Po sedanji oficielni nakupni ceni za zlato ima Japonski jen vrednost 0.26 grama čistega zlata. Na posebno vprašanje v zgornji zbornici o tem, kako bo japonska vlada v bodoče določila ceno za zlato, je te dni odgovoril japonski finančni minister Kaja, da smatra zlato za bodoče kot blago, ki se mu cena spreminja. Vlada bo po potrebi določila obseg proizvodnje zlata in bo po potrebi tudi subvencionirala nerentabilne zlate rudnike. Japonski tisk k temu povdarja, da pomeni izjava japonskega finančnega ministra ločitev jena od zlata. V tej zvezi gre tudi predlog, da se siamska valuta prilagodi japonski valuti. Lani v jeseni se je siamski »baht« ločil od angleškega funta, nakar je bilo določeno razmerje 1 »baht« enako 0.326 grama čistega zlata. Predlog gre sedaj za tem, da se siamska valuta devalvira, tako da bo siamski baht enako vreden kakor jen.

Predpisi o izplačevanju rodbinskih doklad

Objavljamo nadaljnje določbe o izvrševanju naredbe Visokega komisarja za Ljubljansko pokrajino glede ustanovitve Posebne blagajne za izplačevanje rodbinskih doklad. Prvih 12 členov teh določb smo objavili že včeraj.

Čl. 13. Delodajalec, ki ne plača prispevkov v osmih dneh po dospelosti, je dolžan plačati hkrati 6%ne zamudne obresti. Če pa se plačajo prispevki, predpisani s plačilnim nalogom, samo delno, se porazdeli plačani znesek sorazmerno na vse z istim plačilnim nalogom predpisane prispevke.

Čl. 14. Terjatve iz naslova rodbinskih doklad zastarajo v petih letih od dne, ko se je vročil plačilni nalog. Če se plačilni nalog ne vroči v treh letih od konca prvega leta po dospelosti, terjatev zastara.

Čl. 15. Plačilni nalogi o prispevkih za rodbinske doklade so javni izvršilni naslovi. Če ni plačila, jih izterjajo zavarovalne ustanove prisilno po upravni poti na način in s prednostnimi pravicami za državne davke. V stečaju veljajo prispevki za rodbinske doklade za privilegirane terjatve.

Čl. 16. Zakonski drug delodajalca, ki živi z njim v skupnosti, jamči solidarno za plačilo prispevkov, ki jih dolguje delodajalec za rolbinske doklade. Prav tako jamčijo solidarno s podjetnikom za plačilo prispevkov tisti, ki je naročil delo in glavni podjetniki z manjšimi podjetniki, katerim so poverili izvršitev posameznih del.

Čl. 17. Delodajalci, ki po pogodbah poslovnikih podjetij in sporazumih svojim uslužbencem že plačujejo višje rodbinske doklade nego so doklade, ki bi jim šle po naredbi z dne 13. januarja 1942-XX št. 3, so jih dolžni izplačevati še nadalje za tisti del, ki presega znesek doklad, katere izplačujejo zavarovalne ustanove.

Čl. 18. Pri Posebni blagajni za izplačevanje rodbinskih doklad se ustanavlja odbor, kateremu prelseduje predstavnik Visokega komisarja in ki je sestavljen iz sledečih članov: enega predstavnika Narodne fašistične stranke (P. N. F.); enega predstavnika glavnega računovodstva Visokega komisariata; inspektorja dela; obeh strokovnjakov Visokega komisariata pri Zvezi delodajalcev in pri Delavski zvezi; enega predstavnika Zveze delodajalcev; enega predstavnika Delavske zveze in ravnatelja Zavoda za socialno zavarovanje Ljubljanske pokrajine.

Čl. 19. Naloga odbora za rodbinske doklade je: 1. da nadzoruje Posebno blagajno za izplačevanje rodbinskih doklad; 2. da pregleda letni poslovni uspeh in predlaga Visokemu komisarju, za kaj naj se namenijo razpoložljivi pribitki; 3. da podaja predloge o splošnih vprašanjih, tičočih se rodbinskih doklad in o njih razširitvi na druge skupine delojemnikov; 4. da odlaja mnenje o nesoglasjih, ki bi nastala pri uporabljanju predpisov o rodbinskih dokladah; 5. da odloča o pritožbah glede prispevkov in doklad.

Čl. 20. Blagajno za izplačevanje rodbinskih doklad upravlja Zavod za socialno zavarovanje Ljubljanske pokrajine po določbah naredbe štev. 3 z dne 13. januarja 1942-XX, po teh dopolnilnih določbah in po notranjih predpisih Zavoda. Proračunsko leto Blagajne se začne 1. januarja in se konča 31. decembra vsakega leta. Prva proračunska doba se je začela 1. decembra 1941-XX in se konča z 31. decembrom 1942-XXI.

Čl. 21. V proračun vsake poslovne dobe spadajo bremena in posebni poslovni izdatki, sorazmerni delež splošnih izdatkov Zavoda za socialno zavarovanje Ljubljanske pokrajine in drugih ustanov, ki jih določi Visoki komisar po predpisanih prispevkih, ko je dobil mnenje odbora, in prispevek za poslovanje Inspekcije dela. Od čistega prebitka vsake poslovne dobe je določen odstotni delež, ki ga odredi Visoki komisar po dobljenem mnenju odbora, za rezervni sklad. Ostanek prebitka določi Visoki komisar po zaslišanju odbora za pospeševanje izobrazbe in spopolnjevanja delavcev ter v prid akcijam za zaščito rodbine.

Čl. 22. Blagajna za izplačevanje rodbinskih doklad zastopata pred oblastvi in nasproti drugim osebam skupno in pravnoveljavno predsednik in ravnatelj Zavoda za socialno zavarovanje Ljubljanske pokrajine ali njiju namestnika.

Čl. 23. Zavod za socialno zavarovanje Ljubljanske pokrajine nadzoruje poslovanje ustanov iz člena 1. te naredbe, kolikor se tiče Blagajne za izplačevanje rodbinskih doklad.

Čl. 24. Pooblaščene zavarovalne ustanove ne smejo v nobenem primeru trajno ali prehodno uporabljati vsote, pobrane za Blagajno za izplačevanje rodbinskih doklad. Od pobranih, a še ne odvedenih prispevkov se računajo 6%ne zamudne obresti.

Čl. 25. Za poslovanje Blagajne za izplačevanje rodbinskih doklad vodi Zavod za socialno zavarovanje Ljubljanske pokrajine ločeno posebno knjigovodstvo. O finančnem poslovanju Blagajne sestavlja mesečne, tromesečne in letne obračune. Najkasneje do 28. februarja vsakega leta se mora sestaviti letni računski zaključek za minulo leto s posebnim poročilom o delovanju in denarnem poslovanju Blagajne in z vsemi potrebnimi statističnimi podatki. Tako obračuni kakor računski zaključki se morajo, ko jih je pregledal nadzorni odbor, predložiti v odobritev odboru za rodbinske doklade.

Čl. 26. Vseh vrst taksnih pristojbin so oproščeni vse listine, knjige, vloge, predlogi, prijave, seznami itd. in vsi solni spisi, ki se nanašajo na izplačevanje rodbinskih doklad med Zavodom in njegovimi krajevnimi organi z ene strani ter upravičenci ali delodajalci z druge strani, kakor tudi med Zavodom in državnimi, pokrajinskimi, občinskimi in cerkvenimi oblastvi, zavodi in ustanovami.

Čl. 27. Delavec, ki bi oškodoval Blagajno s tem, da bi neupravičeno prejemal doklade, mora povrniti Blagajni za izplačevanje rodbinskih doklad vse neupravičeno prejete doklade in stroške postopka. Zavod za socialno zavarovanje Ljubljanske pokrajine je v takem primeru dolžen zadržati doklade, dokler ni poravnana povzročena škoda. Če je povzročil delavec škodo Blagajni za izplačevanje rodbinskih doklad z delodajalčevo vednostjo ali pomočjo ali po njegovi malomarnosti, je delodajalec z delavcem solidarno odgovoren za povzročeno škodo.

Čl. 28. Če dejanje ni huje kaznivo, se kaznuje v denarju od 100 lir do 1000 lir: 1. delodajalec, ki pristojni zavarovalni ustanovi ne da o pravem času osebnih ali rodbinskih podatkov in drugih dokazilnih listin delojemnika ali ki ne prijavi delavčevega vstopa v Blagajno za izplačevanje rodbinskih doklad ali njegovega izstopa iz nje ter vseh sprememb glede delavčevih osebnih ali delovnih razmer ali o njegovem delodajalca glavne zaposlitve ali ki ne sporoči, ki vodijo delo, če nočejo biti pri oveibah funkcijonarjem in nadzorovalnim organom na pomoč ali jim dajati podatke ali potrebne listine radi uporabe predpisov o rodbinskih dokladah, ali ki jih dajo vedoma neresnične ali nepopolne; 3. kdor odda neresnično izjavo ali stori druga dejanja prevare, da priskrbi sebi ali drugim rodbinske doklade. — V denarju od 20 do 200 lir se kaznuje delavec, ki ne sporoči imena delodajalca glavne zaposlitve ali ki ne sporoči o pravem času delodajalcu spremembe v rodbinskem stanju.

Čl. 29. Kazniva dejanja iz člena 28. te naredbe sodijo krajevno pristojna oblastva prve stopnje po skrajšanem postopku, določenem z naredbo z dne 26. januarja 1942-XX št. 8. Denarne kazni se stekajo v Blagajno za izplačevanje rodbinskih doklad.

Čl. 30. Uporabljanje naredbe št. 3 z dne 13. januarja 1942-XX in te naredbe nadzoruje Inspekcija dela Visokega komisarjata.

Čl. 31. Ta naredba stopi v veljavo z dnem objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Ljubljana, 9. februarja 1942-XX.

Visoki komisar Emilio Grazioli

Dežela, kjer rastejo dišave

Po poročilih z bojišč bodo otoki Moluki kmalu popolnoma zasedeni po japonski vojski. Prvič so se Japonci na njih izkrcali 31. januarja in tedaj zasedli njihovo najvažnejše pristanišče Amboina.

Že dolgo prej, preden so Evropci razširili svoje raziskovalno delo tudi na Južno morje, so s kitajskim in arabskim posredovanjem prihajale na zapad začimbe z Moluških otokov. Ko so v začetku 16. stoletja Portugalci poslali svoje jadrnice na Daljni vzhod, so storili to v glavnem zaradi tega, da bi izključili iz trgovine z dišavami kitajsko in arabsko posredovanje. Leta 1511. so Portugalci na jugu Molukov odkrili otoke Banda, ustanovili tam trgovsko postajo in prevzeli vso trgovino z dišavami v svoje roke. To pa ni šlo v račun Holandcem, ki so bili tedaj eden najmogočnejših evropskih trgovskih narodov. Portugalsko gospostvo na Molukih je trajalo kakih 100 let, potem pa so jih Holandci kratko malo napadli, premagali in prepodili z Molukov. Kar se je potem dogajalo na Dišavnih otokih, spada med najtemnejša poglavja brezobzirne kolonialne politike.

Holandci so leta 1605. otok Amboino napravili za sedež nizozemske zapadnoindijske družbe in v kratkem času ugotovili, da se na Molukih proizvaja več začimb, kolikor se jih more z velikim dobičkom prodati. Zato so si izposlovali od moluškega sultana Ternata pravico, dišavna drevesa po svoji volji iztrebljati. V kratkem je izšla odredba, da se smejo gojiti žbice edinole na otoku Amboini, gojenje muškatnega oreha pa je bilo izključno dovoljeno le na otoku Banda. Ostali Moluški otoki so bili gospodarsko zapostavljeni in to je imelo za posledico srdit odpor domačinov, posestnikov plantaž. Mobilizacija trgovine na otoku Bandi in brezobziren pritisk Holandcev na cene sta izzvala upore domačinov in v medsebojnem oboroženem razračunavanju je izgubil življenje neki holandski admiral in cela vrsta trgovcev. V odgovor na to so pripeljali Holandci nove čete, ki so brez usmiljenja vodile uničevalno vojno proti domačinom. Prebivalstvo je bilo popolnoma iztrebljeno in otoki znova naseljeni z različnimi prebivalci Malajskega arhipela, predvsem z Javanci, Makasari in Timorčani. Ta prvotna različna plemena so se časom med seboj pomešala in tvorijo danes mešanico, ki se po telesnih lastnostih in kulturi bistveno razlikuje od sosednjih plemen, naseljenih na otokih Celebes in Novi Gvineji.

Med Celebesom in Novo Gvinejo je razdalja približno 600 km. Dišavne otoke loči od Celebesa Moluška cesta, od Nove Gvineje pa Dampierska vodna cesta. Moluki tvorijo 3 skupine: na severu leže otoki Morotaj, Halmahera, Batjan Tarnate, Tidore in Makjan, v sredini tvorijo otoki Obi, Sorela in Gasa skupino zase, na jugu pa leže otoki Ceram, Ambon, Boeroe, Ambelau, Ceramlaoet, Gorom, Vatoa, Bella in Banda tesno skupaj. Pogorja na Moluških otokih potekajo v isti smeri kakor gorske verige Celebesa in Nove Gvineje, tako da ni nobenega dvoma, da so v prejšnjih časih tvorili Moluki z Novo Gvinejo in Celebesom kopno deželo, ki jo je šele morje razdelilo na otoke.

Moluki so skoz in skoz vulkansko področje. Na Severnih otokih je med 30 do 3000 metrov visoko dvigajočimi se vulkani še 10 neugaslih. Potresi zaradi tega niso nobena redkost. Podnebje je stalno vroče. Zaradi bogatih padavin, ki jih prinašajo s seboj monzumi, je na Molukih bujna vegetacija. Holandci, ki so morali v nadomestilo za močno okrnjeno proizvodnjo žbic in muškatnega oreha, nasaditi druge kulture, so začeli na otokih pridobivati poper, kavo, kakao, kopro in druge tropske sadove. Vse to pa ni zadostovalo, da bi Moluki donašali želeni dobiček. Ko se je v 19. stoletju razširil trg z začimbami, je bil otokoma Amboini in Bandi odvzet proizvodni monopol in začeli so spet po vsej moluški skupini otokov gojiti dišave. Toda domače prebivalstvo je bilo težko privaditi na delo, kajti bilo je navajeno živeti od sadov, ki jim jih je dajala narava v izobilju.

Palma sago krije namreč glavni del njihove hrane. Raste najrajši na vročih in vlažnih tleh in za to so na Molukih idealni pogoji. Kadar palma dorase, jo podero, ji odrežejo njeno krono in jo razsekajo. Potem izdolbejo stržen, ki vsebuje mnogo škroba, ga razsekajo in očistijo lesenih in vlaknatih delov. To store z večkratnim izpiranjem v tekoči vodi. Ko je popolnoma očiščena, dajo moko sagove palme sušiti. Pripravljajo jo potem kot jed kuhano ali pečeno. Tri palme zadostujejo moluškemu domačinu, da ima skozi vse leto prehrano. Delo okoli podiranja palm in priprave moke pa opravijo v štirih dneh. Holandski misionarji so imeli od svoje vlade naročilo, naj z vsemi močmi prepričujejo in pojasnjujejo tem otrokom narave, da je treba delati štiri dni v tednu, ne pa v letu. Zaleglo ni mnogo.

Moluki so razdeljeni v dva guvernemana: Ternate in Amboina. Prebivalci slednjega otoka so pritopili h krščanstvu pod portugalsko nadvlado; od holandske zasedbe sem pa pripadajo protestantom. Toda stari, od portugalskih jezuitov uvedeni običaji veljajo še vedno. V črnih oblekah in belih nogavicah hodijo žene ob nedeljah počasi in slovesno v cerkev. Noge obuvajo v dolge opanke, ki izvirajo še iz portugalskih časov in imajo tudi portugalsko ime: tjanela. Domačinom pa je vera po večini priučena zunanjost in le redko stvar srca. Najboljši dokaz za to je živahna trgovina z dekleti, kjer imajo svojo prvo besedo družinski poglavarji, ki jih prav nič ne motijo nauki krščanske vere.

(Glej zemljevid na prvi strani!)

V Levjem mestu

Stolp znamenite »svete hiše« v Singapuru

Ves svet govori o Singapuru in se vprašuje na eni in drugi strani sovražnih taborov: kako je bilo mogoče, da je Levje mesto, kakor se imenuje Singapur po naše, izkazalo tako slabo usługo svojemu ponosnemu nazivu? Za vojno moralo britanskega imperija mora biti še prav posebno mučna primerjava z usodami nekaterih drugih trdnjav.

Anglija je svoj čas dobila Singapur po srečnem naključju. Sir John Stamford Raffles je leta 1824. na lastno pest pridobil skromno ribiško vasico od johorskega sultana. Kupčija je zbudila v angleški javnosti in tudi v angleškem parlamentu precejšen odpor. Poteči je moralo nekaj let, da je spoznala britanska admiraliteta, da je ta močvirnati in od pragozdova porasli gusarski otok pravcati nebeški dar. Admiraliteta se je zavedala, da lahko Singapur varuje dohod v Avstralijo, na Novo Zelandijo, na Novo Gvinejo in na Borneo, prav tako kakor varuje promet na ves Daljni vzhod in proti Zedinjenim državam. Singapur varuje Hongkong prav tako, kakor trgovska pota med Indijskim oceanom in Kitajsko ter med Japonsko in Avstralijo. Pravi pomen Singapura pa so znali oceniti šele po prvi svetovni vojni, ko se je Japonska tako nepričakovano dvignila, zlasti v vojaškem pogledu. Utrjevanje se je pričelo sicer šele leta 1922., toda na razpolago je bilo več kakor 30 milijonov funtov šterlingov in s tem se je že dalo kaj napraviti, tembolj, ker so kitajske, indijske in malajske delovne sile hudo poceni. Prijazno pogozdeno višavje okrog mesta je dobilo celo vrsto utrdb in oklopnih baterij. Zazidali so dalekostrelne ladijske topove. Poseben konvoj je dovažal vse potrebno gradivo za velike ladjedelnice, saj je bilo jasno, da tudi najboljši vojna mornarica ni gibljiva, če nima lastne popravljalnice. Poleg plavajočega doka, ki so ga na zanimivi vožnji čez polovico zemeljske oble prepeljali iz Anglije, so čete delavcev napravile še ogromen suhi dok, ki so ga krstili z imenom kralja Jurija VI. in je bil dovršen v začetku leta 1938. Suhi dok je tehtal 50.000 ton in dan njegove posvetitve so praznovali v vsem britanskem imperiju kot pričetek nove dobe za Vzhodno Azijo. V dnevnih in nočnih posadah je bilo na delu pri utrjevanju Singapura več kakor 15.000 mož, ki jih je vodil poseben štab angleških pionirjev in pomorskih inženjerjev. Kakor pomorskim napravam in trdnjavam, so posvečali veliko pozornost letališčem. Posamezna letališča so bila namenjena lovcem, pomorskim letalcem in bombarderjem. Pa tudi civilno letališče je bilo docela vojaško izgrajeno. Verga utrdb sega s singapurskega otoka tja notri med otočke v neposedni okolici. Z izjemo majhne prostornine je bil ves otok tujcem nedostopen. Posadka je bila kaj pestra, saj je bil Singapur nenavadna garnizija, v kateri si lahko občudoval najrazličnejše uniforme. Vojaki so prejemali posebne trdnjavske doklade in so živeli mnogo bolje, kakor sicer pri indijskih četah. Kako resno je pojmovala Anglija položaj Singapura, se je zlasti očitovalo po tem, da je bil Johorski nasip, ki veže singapurski otok z malajskim polotokom, stalno zastražen od cele čete. Prav tako je bilo zastraženih vseh sedmero mostičkov, s katerim je mesto Singapur zvezano čez singapurski potoček. Tu pa so bili na straži civilni detektivi. Angleška statistika je priznavala, da je v Singapuru v službi 14.000 policistov in nad 5.000 agentov, ki so stalno nadzorovali pol milijona azijatskega prebivalstva.

Singapurska uprava je pustila, da se je po otoku divje razraščala džungelska flora, predvsem visoki bambus, ker je vedela, da je to boljša ovira kakor bodljikava žica in betonski jarki.

Ko se je pričela velika napetost v Vzhodni Aziji, so bile na Singapuru in okoliških otokih položene neštete mine in tako so lahko angleški dnevniki še pred tedni pisali, da je bil Singapur nekoč ponosno gusarsko gnezdo, ki ga je znala samo Anglija očistiti in spremeniti v trdnjavo in ta da se bo držala z vsemi sredstvi do poslednjega moža in do poslednje patrone. Take besede zvenijo danes kakor bridka ironija. Pomisliti je treba, da je japonska vojska šele 9. decembra pričela svoj pohod čez Malajski polotok in je nezadržno zmagovala najtežje prilike po močvirjih, džunglah in planinah. Zasedla je 150.000 m², nakar je 4. februarja zvečer prešla k napadu na Singapur. Osvojitev Singapura je kronala pohod japonske vojske na dan 11. februarja, ki velja na Japonskem za svečani praznik japonske dinastije. Na Singapuru bodo potrebna le majhna popravila in vsa baza bo takoj uporabna pod novim gospodarjem. Orjaški suhi dok je bil sicer uničen, toda trdnjavske naprave so le malo trpele in velika podzemska skladišča streliva in drugih zalog so skoraj še nedotaknjena. V ostalem Japonci niso pridobili le velevažne trdnjave, marveč najpomembnejše prekladališče prirodnih bogastev na Tihem oceanu.

Veliko zanimanje za posestva na Kočevskem

Novo mesto, 16. februarja

Za posestva preseljenih Kočevarjev vlada veliko zanimanje. Dan za dnem se javljajo reflektanti, ki si ogledujejo posestva, posebno ona, ki leže v nižjih legah, v zadnjem času pa narašča zanimanje tudi za bolj oddaljena in višje ležeča posestva. Skoro za vsako hišo in posestvo je po več reflektantov. Kočevarji, ki se niso preselili, bi tudi radi nakupili še nekaj sveta, da bi si tako povečali svoja dosedanja posestva. Zanimanci se oglašajo pri družbi »Emona« v Ljubljani ter pri uradih družbe »Emona« v Kočevju, Novem mestu in Črmošnjicah.

Ko bo družba pričela oddajati posestva v najem ali prodajati, bodo kočevske vasi kmalu naseljene s prebivalstvom slovenske narodnosti, pa tudi obrtniki in trgovci bodo našli tod dober zaslužek. Ob nastopu pomladi, ko se bo začelo delo na polju, bo zavladalo živahnejše življenje po kočevskih vaseh.

Zemlja v nižjih legah je rodovitna in s pridnim in urnim obdelovanjem rodi dokaj bogato. Kraji so prav primerni tudi za rejo goveje živine. Saj je znano, da so imeli Kočevarji zmeraj lepo in dobro rejeno živino, s katero so zalagali velik del Dolenjske z mesom, pa tudi prašičereja je bila lepo razvita in so se pri Kočevarjih vedno kupili lepi in mesnati prašiči.

Pomanjkanje kavčuka v Ameriki

Buenos Aires, 17. febr. s. Iz Washingtona poročajo, da je predsednik Roosevelt izjavil, da bodo Zedinjene države financirale pridobivanje kavčuka v Braziliji, omenil pa je, da iz Brazilije ne bo mogoče prejemati mnogo kavčuka, ker zmorejo brazilski gozdova na leto le 30 do 70 tisoč ton kavčuka. Trenutno jih je na razpolago 15.000 ton.

Angleški zaporni balon v Španiji

Bilbao, 17. febr. s. Veter je zanesel v luko Bermec blizu Bilbaoa angleški zaporni balon. V bližini San Vincenta de la Barquera pa je zanesio na obalo dve mini.

Obnovite naročnino!

France Petelin:

Beg v pepelnični noči

Bilo je po prvi svetovni vojni. Zagreb je živel kakor še nikoli prej. Pustni čas je bil veseljaški kakor si je to le mogoče zamisliti v mestu, ki je od nekdaj na glasu po živahnosti, veselosti in zabaveželjnosti. Mizarski mojster, pri katerem sem stanoval daleč zunaj v predmestju, se je uveljavljal, kakor si tega nikoli bolj ni upal misliti. Reč je namreč bila taka: vrstile so se ves predpust prireditve, dvorane so bile vsak večer odlane in komaj je minila ena prireditev, je že bilo treba delati novo okrasje, danes v slogu kakega sportnega kluba, jutri v znamenju grbov in cehovskih znamenj kakega starega obrtniškega združenja. Do mene je segel val pustne veselosti le po pripovedovanju našega vrlega mojstra. (Sedel sem pri debelih knjigah, pripravljal sem se za izpit, ali dični mojster je vsakokrat opoldne tako upehano vzdihoval o svoji velikanski zaposlenosti, da sem se moral obrniti od knjig in poslušati njegove prijetne tožbe):

— Na, zdaj pa imam. Grbe sem napravil vse črno, belo in rdeče in rmeno popleskal, galerijo razdeljujem in napravljam lože, pa mi prihrumi načelnik: vse narobe, vse narobe, lože premajhne, grbi na nepravih mestih, kaj poreče gospod župan — vrag jih pocitraj, plijunem v roke in — Jovo vse nanovo! Gospod moj, tu je treba prakse in znanja in spretnosti, tega kak zavaljen mestni mojster ne zmore. To znamo samo mi s periferije. Človek mora biti za vsako tako reč pripraven — kaj ne ča?

Rad sem prikimal, mojster je bil dobričina, prava zagrebška dobričina, ki mu je bilo samo do tega, da se doma lepo izjadikuje z menoj in da ga čuje debelušna ženka ... Viden dokaz njegove naklonjenosti do moje skromne malenkosti ni izostal. Na sam pustni torek me je vrli naš gazda povabil za mizo. Bilo je na njej obilo vsega dobrega. Toda poglavitno je vendarle bilo mojstrovo razodetje nasproti meni:

»Drevi pa pojdete z nama, — kaj ne ženkec? To ne more biti zdravo, kar takole venomer buljiti v knjige! Mene poglejte ... ne maram knjig in kaj sem dosegel! Iz mesta me kličejo, sami tam nič ne znajo in nič ne zmorejo!«

Otepal sem se povabila, (nemajhen vzrok je bil zlasti v slepi praznoti moje denarnice), toda mojster je potegnil iz prsnega žepa debelo listnico, razmahnil jo je, slikovito so se posvetili robovi jurjev in stotakov. Izvlekel je tri rdeče listke:

»Vidite, tri častne vstopnice! Sportni klub Astoria ima nocoj reduto. Strmeli boste, koliko pride elite in kako sem jim pripravil dvorano in bifeje in separeje... Moj gost ste nocoj... najin gost... Kaj ne, ženkec?

Okrogla ženka je prikimala in nič več se nisem upiral. Proti večeru smo se nalepotičili, da nikoli tega. In potem smo se zrinili v prepolni tramvaj in slednjič nas je sprejela v svoj objem lična, dovolj prostorna loža na galeriji, odkoder smo imeli imeniten razgled po vrvežu v dvorani. Rajanje se je bilo že pričelo in brž smo se znašli v pristni razposajenosti. Dični naš mojster je hodil po steklenice, imel je svoj vzrok:: znanci so mu čestitali, kako bajno da je uredil dvorano — in hvala ga je grela še bolj kakor dobri moslavski rizling.

Ura je šla čez polnoč, v dvorani je bil pravcati orkan prešerne veselosti. Nekajkrat sem plesal z gospodinjo, pa so mi jo vselej prevzeli različni mojstri. Naš dični mojster pa se je utaboril pri bifeju. In tako sem poslej kar sameval pri buteljkah v loži. Srkam počasi zlati božji dar in se predajam prijetnim karnevalskim sanjam. Vse skrbi je poplakoval rizling, tako blaženo je postajalo okrog srca in tako neznansko veselo v duši. Sama pomlad je kraljevala v dvorani in vse je bilo tako prijetno toplo in brezskrbno kakor tista poskočna muzika, ki je venomer slavila eno samo naslado, eno samo slast in strast.

Ali ... čujte ... to sem se zasedel! Prišli so me metat iz lože ... saj ne zamerim ... ampak ura gre čez tretjo in mora policija izprazniti dvorano. Dobro, preden izprazni policija dvorano, izpraznim jaz svojo poslednjo buteljko. Tako, na zdravje vesoljnemu stvarstvu in meni še prav posebej! Eks!

Nekam lahkotno in zanosno sem odtaval na ulico. Mojstra in njegove milostljive ni bilo nikjer. Res ni bilo lepo, da sta me kar tako pustila na cedilu, ali kdo bi v pustni noči pazil na pajdaša kakor na dojenčka! Gotovo sta jo že ubrala domov in spodobi se, da odrinem za njima tudi jaz. Koračim po pločniku in se izgubljam iz središča mesta v nočno sivino predmestja kakor nekam v pogubo in pozabo. Zdaj pa zdaj švigne mimo kak avto z razposajeno družbo, potem ne srečam nobene žive duše več ... Pač ... tamle onkraj ceste stoji nekdo in me gleda. Le zakaj me gleda? Sapramiš, prav nič mi niso draga nočna srečanja v predmestju. Treba je pospešiti korake ... Noge kolikor toliko pokorno ubogajo ... Stopam hitreje — ali, vraga! Oni neznanec iz nočne samote ubira stopinje za mano.. Pospešim korake ... Mračni mož mi je skoraj za petami ... Razbojnik? .. O tem skoraj ni dvoma ... Jaz pa brez orožja (in na uho povedano: tudi brez korajže) ... Kako hitro se iztreznjujem, kako čile so mi noge! Da, zdajci se poženem v dir kakor Nurmi.

In kaj čujem? V gluho noč odmevajo poleg mojih korakov tudi nagli koraki mojega zasledovalca. Za mano dirja. Kaj hoče od mene, česa se nadeja od uboge študentovske pare. Nikjer žive duše, samo ta preklemani rokomavh tik za petami. Komaj še lovim sapo. Ali — hvala Bogu — saj sem že blizu doma ... Že vidim hišico ob cesti, delavnico tam zadaj ... Samo še sto korakov ... Tako, zdaj sem pri ključavnici, mrzlično iščem ključ po žepih, ne najdem ga, sesedem se ves upehan na prag ... In moj zasledovalec? ... Glej ga, sesedel se je tudi on ... Ko pridem do sape, ga pogledam po strani — in spoznam v njem našega dičnega mojstra ...

— Ja vraga, mojster, kako vse to? Zakoj ste me pa preganjali kakor divjo zver?

— O, mili Bogek, tak vi ste? Kdo bi si mislil ...

Naposled sva si zadevo pojasnila takole: oba sva skoraj istočasno zapustila reduto, vsak pri drugem izhodu. Mojster je zaman iskal ženo, gotovo jo je kaka prijateljska družina popeljala z avtom domov. In ko sva se torej znašla na samotni cesti proti periferiji sem se jaz bal njega kakor razbojnika, mojster pa se je bal, da njega kdo ne napade, zato mi je sledil, kolikor so mu nesle noge in duša ...

Odklenila sva, stopila v hišo, prižgala luč in — čakalo naju je novo razočaranje. Naša »milostljiva« še ni prišla domov, čeprav se je po malem že danilo ... Z mojstrom sva se spogledala in molčala ... Zgovoril sem se s trudnostjo in odšel v svojo sobo. Čul sem mojstra še nekaj časa motoviliti po kuhinji in spalnici, razločil sem nekatere prav izdatne kletvice, potem se je tudi on umiril. Še to sem čul, da se je kmalu nato ustavil avto nedaleč pred hišo, čul se je šepet, kakor ob vsakem poslavljanju, potem je »milostljiva« sama odklenila in začudena vzkliknila, ko je našla moža že doma.

Pozno smo vstali. In molčeči smo bili. Prava spokorna pepelnica. Toda pri kosilu se samo tistega, kar je bilo vsem trem se samo titega, kar je bilo vem trem prijetno.

Potovanje Veličanstva Kralja in cesarja po Kalabriji in Pugliji

V nekem brodovnem oporišču se predstavljajo Kralju in Cesarju poveljniki pomorskih edinic

Ameriške kulturne cvetke

Vsi beremo o newyorški Metropolitanski operi in velikanskih gažah zvezdnikov ter zvezd, o čezmerno bogatih muzejih in zasebnih zbirkah ameriških multimilijonarjev — piše »Neues Wiener Tagblatt« v nekem članku, ki se bavi z ameriškimi posebnostmi in nadaljuje:

Pri tem zamolčujejo, da deželna prestolnica Washington nima lastne opere in da sta v vseh Zedinjenih državah sploh samo dve stalni operi. Chicaško opero je vrsto let finansiral angleški Žid Insull, ki je umetnike silil, da so svoje akcije nalagali v njegove delnice. Ko je Insull zapustil mnogo milijonov dolarjev dolgov in zbežal v tujino, je opera bankrotirala in vse umetnike je to uničilo. Pri edinem opernem gostovanju pred nekoliko leti je prišla sicer vsa washingtonska družba v veliki toaleti, toda orkester je izjavil, da bo igral samo v tem primeru, če mu plačajo v naprej. Nihče izmed navzočih dolarskih kulturonoscev ni imel poguma, da bi podpisal ček — tedaj je orkester z vso dosledností zapustil gledališko dvorano, za kulise pa so spravili star harmonij in ob tej svojevrstni spremljavi so opero končno predvajali!

Ameriški muzeji so poglavje zase. »American Mercury« piše v neki svoji decembrski številki lanskega leta: »Prekupčevalci s konji, lastniki veleblagovnic po enotnih cenah, izdelovalci patentnih zdravil — sploh vsi milijonarji na smrtni postelji, ki hočejo svoji ničemurnosti na hitro roko postaviti spomenik, ustanavljajo muzeje. Snobistična vrhnja plast popolnoma obvladuje ameriški umetnostni svet. Abnormitete uspevajo v njem po vsem videzu kakor črvi v razkrajajočih se organskih snoveh. Pospeševatelji in ravnatelji muzejev pa so, če jih splošno pogledamo, parveniji, ki zamenjujejo kulturo z afektiranimi manirami.«

Američan si ne kupuje knjig, da bi mu bile njegova last. On ali prav za prav Američanka čita šele tedaj, če misli, da spada to k »dobremu tonu«. Tako dosegajo priložnostni šlagerji naklade več nego milijon izvodov, med tem ko ima povprečna knjiga komaj 5 odstotkov tiste naklade kakor povprečna knjiga recimo v Nemčiji. Resno časopisje je v zadnjih letih katastrofalno nazadovalo, nasprotno pa se je razvil »Readers Digest«, ki objavlja samo lahko umljive kratke izvlečke že objavljenih člankov in razprav, v časopis, ki ga v deželi najbolj berejo. Tretji največji časopis »Liberty« mora ob začetku vsakega članka objaviti celo točno po minutah in sekundah čas, ki ga potrebuješ, da ta članek prečitaš!

Mnogovrsten bojni stroj

»Il Regime Fascista« posnema po poročilih iz Buenos Airesa, da je mlad brazilski tehnik, Juvenal Silva, izumil aparat, ki se da uporabiti kot letalo, oklopni voz ali rušilec. To nenavadno vozilo ima sedem motorjev, ki ga poganjajo v zraku, na tleh ali na vodi.

Zgornja slika je zgovoren primer, kako angleški letalci spoštujejo znake Rdečega križa: italijanska poljska bolnišnica po letalskem napadu

Vas se pogreza v zemljo

Večja vas v bližini Tromsoeja, najsevernejšega norveškega mesta, je na tem, da jo njegovi prebivalci, ki jih je okrog tisoč, popolnoma zapuste. Ta vas se namreč pogreza v zemljo.

Pred kakšnimi desetimi leti so to prvič opazili. Pogrezanje je bilo spočetka počasno, potem pa čedalje hitreje in zavzema sedaj že zelo nevaren obseg. Menijo, da popuščajo tla zavoljo tega, ker se podirajo novi nekega starega rudnika bakra v bližini. Zavoljo tega se je spremenila struga močnega podzemeljskega toka, ki teče sedaj točno pod vasjo. Oblasti so smatrale vsekako za pametno, da obvarujejo prebivalstvo preteče nevarnosti in so odredile, naj se odseli. Večina vaščanov je temu pozivu že sledila, nova vas nastaja zunaj ogroženega pasu.

Iznajdljiva glava

Električar iz nekega norveškega mesteca, ki je bil že dolgo časa nezaposlen, je napravil še zadnji poskus, da pride do dela: spustil je v zrak balončka, ki je privezal nanju vrečici, v katerih je bil opis njegovega obupnega položaja s prošnjo, naj mu najditelq enega ali drugega balončka pomaga do zaposlitve.

Po dolgem čakanju, ko je že izgubil vsako upanje, je mladi mož nenadno prejel pismo nekega industrijca v Bergenu, ki mu je sporočalo, da so enega izmed balončkov našli na dvorišču industrijčeve tovarne. Industrijec, ki je nekoč sam začel v zelo skromnih razmerah in se je spominjal svoje težavne poti navzgor, mu je ponujal namestitev v svoji tovarni. Električar je to ponudbo sevela takoj sprejel in se je v podjetju izkazal s svojo spretnostjo ter naobraženostjo, bil je vešč tudi knjigovodskih poslov in tako je hitro napredoval ter postal podravnatelj v tovarni. Te dni pa je v svoji karieri dosegel nov uspeh, ko se je poročil s hčerko svojega dobrotnika.

Letala v pomoč vlaku

V raznih predelih Španije se nadaljujejo, kakor poročajo iz Madrida, hudi snežni meteži, zlasti v provinci Murciji, kjer je meter visok sneg ponekod pretrgal zveze. Neki osebni vlak, ki je prihajal iz Kartagene, je ostal v snegu na odprtem polju, ista usoda je doletela pomožni vlak, ki je prihajal iz Albacete z delavci in živežem za potnike osebnega vlaka. Nazadnje so morali iz Llanosa poslati letala na pomoč in so spustila na tla živila ter odeje za ljudi v obeh vlakih, ki sta obtičala v snegu.

ZA SMEH IN KRATEK ČAS

»Prosim, koliko stane zaročni oglas v vašem listu?«

»Pet lir milimeter.«

»Za božjo voljo! Moj zaročenec je visok 1 m 80 cm!«

•

Nameščenec: »Noč od sobote na nedeljo je edina noč v tednu, ko se lahko pošteno naspim, in tega se vedno tako veselim, da ne morem vso noč zatisniti očí!«

•

Gospod in gospa profesor se pripravljata na sprehod.

On še vedno nekaj stiče po spalnici.

Ona: »Človek, kaj pa še počneš?«

On: »Iščem.«

»Kaj?«

»Svoje rokavice. Dve že imam — toda tretje ne morem najti!«

•

V ZVEZDARNI

»Svetloba zvezde, ki vam jo sedaj pokažem, rabi štiri leta, da prispe do nas.«

»Zelo zanimivo, gospod profesor, toda na žalost ne morem tako dolgo čakati!«

•

»Kakšna šepaš?«

»Čevlji me tako tiščijo.«

»Zakaj pa si ne kupiš večjih?«

»Ah, veš, ves dan se toliko jezim, da je zame edina prijetnost, ko si zvečer pretesne čevlje sezujem!«

•

»Ti si edini moški, ki sem ga poljubila!« je prisegala.

»Nu, potem si pa gotovo jemala lekcije na daljavo!« je ugotovil on.

•

VEDNO ŽENSKA

Gospodinja: Marička, zakaj ste pa danes v svilenih nogavicah?

Služkinja: Ker hočem pomiti vsa okna v pritličju.

Italijanski lovec

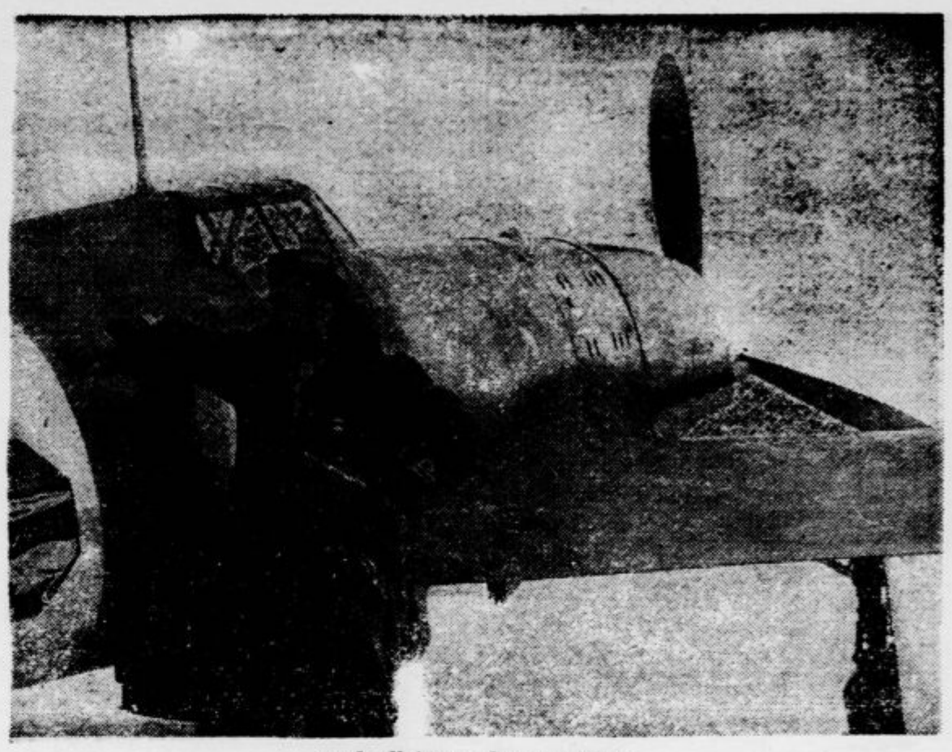

pred odletom v Severni Afriki

Čemu se smejemo?

Znani nemški filmski režiser Carl Froehlich ima pregled skoraj čez celotni razvoj modernega filma, kadar se zamisli v svoje preteklo življenje. Pravi, da se ne smeje, kadar se sreča ponovno s kakšnim starim nemim filmom, kajti tedaj se mu zbujajo občutki in misli, ki jih je imel, ko prisostvoval nastajanju takšnega filma, in dobro se spominja, kaj mu je takrat pomenil. Zato je v svojem najnovejšem prelavanju v Berlinu označil zasmehovanje ali nasmeh na račun takšnih filmov, ki jih predvajajo včasih v kabaretih za šalo, kot poceni zasmehovanje in nasmeh. Ti filmi so se nas nekoč vendar globoko dojemali.

Čemu pa se ljudje prav za prav smejejo? Saj se ne smejejo zastarelj tehniki, tudi ne silkam, preko katerih gredo dolge praske kakor dež, ali pa sunkovitim gibom. Ne smejejo se tudi oblačilom, kakršna so bila v modi v tistih časih, pa čeprav menijo mnogi ljudje, da jih baš to spravlja v smeh. Da ni kriva posebna filmska tehnika, je razvidno že iz tega, da nam stare fotografije v družinskem albumu povzročajo skoraj isto veselo razpoloženje. Kar se tiče oblek, primerjava ni tako lahka, kvečjemu če bi primerjali stare aktne fotografije s starimi filmi. Razen tega pa se »krivda« ne da tako preprosto zvaliti na obleko, kakor da nismo imeli z njo nobenega opravka. Saj smo to obleko nekoč vendar sami nosili in se počutili v njej kar dobro, morda smo bili nanjo celo ponosni in nam je bila bistveni element naše samozavesti. Ta obleka, ta slamnati klobuk, ta ovratnik, te tegne halče — to smo bili mi sami. Da, in v tem je stvar: smejemo se samim sebi, kadar gledamo te stare slike, pa čeprav smo jih nekoč jemali, kakor same sebe, popolnoma resno. Menda ni nikogar izmed teh, ki se smejejo preteklosti, pripravljen, da bi se smejal samemu sebi v sedanji obliki. In vendar bo prešla tudi ta in nekega dne, morda prav kmalu, bo postala prav tako odložena krinka, kakor jo kažejo stare fotografske slike. To si ti sam, čemer se smeješ, in ta smeh kaže mnljivost vsega. Kdor ima pogum ali dovtipnost do te konsekvence, naj se mirno smeje dalje. Samemu sebi.

Kače potujejo z letalom

Laboratoriju, ki ga je v Berlinu ustanovil dr. Schlossberger, raziskovalec kačjih strupov, so poslali zbirko kakšnih sto strupenjač. Potovale so z letalom. Znanstveniku bodo rabile za dovršitev nekaterih raziskav, ki bodo v korist medicinski znanosti in zaradi katerih je dr. Sclossberger proučeval že kače skoraj vseh dežel sveta.

Ta čas proučuje dr. Schlossberger zlasti učinkovitost strupov najrazličnejših evropskih kač. Strupenjače, ki so mu jih poslali z letalom, so seveda žive, toda z njimi ne bo delal vivisekcijskih poskusov, temveč jim bo s preprosto operacijo jemal strup. Za njih prevoz so uporabili vse potrebne varnostne ukrepe. Nevarne plazilke so bile zaprte v lesenih škatlah, ki so bile pokrite z dvojno žično mrežo, kakršne uporabljajo v toplejših krajih na oknih, da ne morejo komarji v stanovanja. Med prvo in drugo mrežo je bilo okrog 2 cm presledka, tako da bi se ne mogli istočasno raztrgati. Po predpisih je prepovedano kače pošiljati po pošti, ni pa nobenega predpisa, ki bi prepovedoval njihovo pošiljanje z letalom, zato se je ta pošiljka izvršila brez vsake težave, in to tem bolj, ker so uporabili vse ukrepe previdnosti.

NAROČAJTE V „JUTRU"!

ANEKDOTA

Ko je Anglija uvedla splošno vojaško obveznost, jih je bilo mnogo, ki bi se rajši bavili z vojnim dobičkarstvom nego z vojaško službo. Eden izmed teh je prišel k nekemu zdravniku in ga prosil za svet, kako naj napravi, da bi bil za vojaško službo nesposoben.

»Dajte si izdreti vse zobe, potem vas bodo odklonili,« mu je nasvetoval zdravnik.

Mladi mož je bil zelo ničmeren, težko mu je bilo zavoljo zob, končno pa je le šel k zobozdravniku. V nekoliko dneh mu je ta izdrl vse zobe. Takšen se je mladi mož potem javil naborni komisiji, ki ga je pregledala in proglasila potem za nesposobnega — zavoljo ploščatih nog . . .

VSAK DAN ENA

— Koliko si dobil, prijatelj?
— Štirinajst dni.
— Kaj si pa zagrešil?
— Ženo sem ubil.
— Ženo si ubil . . . pa si dobil samo štirinajst dni ječe?
— Da, samo štirinajst dni . . . Potem me bodo obesili.

Kulturni pregled

Še o Damianievem priročniku

E. Damiani, Avviamento agli studi slavistici in Italia., Milano 1941, Mondadori. (Enciclopedia del libro. Raccolta di manuali di bibliologia, biblioteconomia e bibliografia.)

V ta elegantni zvezek je Damiani zgostil svoja zdaj že številna bibliografska dela na področju slavističnih študij v Italiji. Je to delo, ki izpolnjuje pravo in resnično vrzel v italijanski bibliografiji in je posebno zanimivo v teh trenutkih, ko so slovanske dežele na dnevnem redu. Knjiga bo zelo koristila italijanskim knjižničarjem in knjigarnam, ki ne poznajo slovanskih stvari. Toda v pravo pomoč bo vsem tistim, ki začenjajo te vrste študij in onim znanstvenikom, ki se sicer ne bavijo s slavistiko, vendar morajo obravnavati stvari, katere so v kakršni koli zvezi z njo.

Delo je razdeljeno v več delov, in sicer po raznih jezikih, slovstvih, zgodovini itd., in opremljeno z zanesljivim kazalom imen citiranih piscev, kar zelo olajšuje praktično rabo. Listajoč po knjigi, sem se spontano spomnil nekaterih opazk, ki jih v vsej skromnosti predlagam, ker utegnejo, če so utemeljene, služiti pri popravi prihodnje izdaje.

Tako bi se moglo na primer v poglavju o študiju slovanskih jezikov (ali slavistike) v splošnem, in sicer v skupini ki ima naslov: »Altre opere di carattere generale a base scientifica« (str. 34) sklepati da kdo ne pozna dovolj te snovi, da prej navedena dela Miklošiča ali Vondráka niso spisana na znanstveni podlagi, ali pa da je na taki podlagi tudi delo Hrubega (str. 33), ki pa je v resnici po svojem bistvu praktično. Kar se tiče dela Hrubega, bi bilo koristno pripomniti (ker sta eksaktnost in informativnost v takih bibliografskih seznamih zares koristna), da gre za drugo, nemško izdajo prvotno v češčini izšlega spisa (V. Hrubý. Praktická rukojeť srovnovácí jazyův slovanských. V Praze. 1904. V komisi u I. L. Kobera) in ta češka izdaja je zaradi drugačne razvrstitve gradiva in zbog drugih lastnosti boljša od nemške.

V oddelku, ki se tiče študija ruskega jezika, bi kazalo navesti tudi slovnico De Viva, če se je že omenil njegov slovar; slovnico, ki utegne biti vsaj v nekaterih oddelkih odlična če Budmani v svoji lepi ruski slovnici za Hrvate (Budmani P., Praktička gramatika ruskoga jezika, 2. izd. Zagreb 1891, Kugli i Deutsch, str. I.: »Zakoni za akcenat najveće su pisani po gramatikama Vostokova i talijanca D. de Vivo«) zatrjuje, da je posnel oni del, ki se tiče naglašanja, iz slovnice Italijana De Viva Zaslužila bi omembo tudi slovnica Romanowskega (Romanowski N., Grammatica russa ad uso degli italiani. Milano 1917. »La Stampa Commerciale«) in kljub vsej pomanjkljivosti delce Sperandea (Sperandeo P. G., La lingua russa. Milano 1911. Hoepli). Avtor na str 45 citiranega rusko-italijanskega besednjaka ni Grifzon, marveč Grifzov (ne gre za tiskarsko pogreško, ker je avtor naveden dvakrat na isti strani in še enkrat v kazalu na str. 265 v isti pisavi). Med tujimi slovarji ni omenjen edini izmed slovarjev v manjšem obsegu, ki se lahko rabi zaradi svoje praktičnosti in eksaktnosti v akcentuaciji tudi v znanstvene namene (Blattner K., Taschenwörterbuch der russischen und deutschen Sprache. Erster Teil: Russisch-Deutsch. Berlin-Schöneberg. St. Petersburg-Moskau). Zaznamujem tudi, da ni omenjena edina zgodovina ruskega jezika v neslovanskem jeziku (Meyer K. H., Historische Grammatik der russischen Sprache. I. Bonn 1923), hkrati edini priročnik te vrste, ki ga še z lahkoto dobiš. Ni moči razumeti, čemu je avtor izpustil to delo, ki ga je bil že vključil v enega svojih prejšnjih spisov (Damiani E., Piccola gucida bibliografica agli studi delle lingue e letterature slave in Italia. Roma. Libreria del Littorio. 1932, str. 16).

V oddelku za poljski jezik ni najti Soerensenove slovnice (Soerensen A., Polnische Grammatik mit grammat.-alphabetischem Verbalverzeichnis. 2 Teile. Leipzig 1900), ki je najizčrpnejša in najpodrobnejša slovnica za tujce in posebno koristna v drugem delu, ki vsebuje zares dragoceno zbirko glagolov z njihovimi raznimi oblikami.

V skupini del, ki se tičejo študija slovaškega jezika, nisem mogel kontrolirati ali sta dve deli Maršalla (str. 56) zares dve ali je eno samo kakor se mi je vzbudil sum. Vsekako pa so vsi citirani priročniki nedostopni, nedostaja pa ravno Machtov (Macht A., Praktisches Lehr- und Übungsbuch der slovakischen Sprache für den Schulgebrauch und Selbstunterricht. 2 Teile. Wien und Leipzig. A. Hartlebens Bibliothek der Sprachkunde). Avtor zgodovine slovaškega jezika od Sturove dobe dalje ni Pražal (str. 59 in 270) marveč Pražák.

V paleoslovanskem oddelku (čemu ne: slavoecclesiastica.) bi bilo dobro kakor koli opozoriti na klasičen »Handbuch« Leskiena in vsaj navesti češko izdajo Vondrákove starocerkvenoslovanske antologije (Vondrák V., Církevněslovanská chrestomanie. Brno 1925), ki ima to veliko prednost, da je opremljena z obširnim slovarjem.

V oddelku Slovanskih slovstev bi omenil, da Machalovo delo (str. 92) obsega tri, ne dve knjigi. Med deli o slovanskem slovstvu v slovenščini pogrešam fondamentalno Grafenauerjevo delo (Grafenauer I., Zgodovina novejšega slovenskega slovstva, 2 knjigi. Ljubljana 1909-11).

V zgodovinskem delu niso navedeni Schiemannovi in Brücknerjevi spisi (Schiemann C., Russia. Pomonia e Livonia sino al secolo XVII., 2 knjigi. Milano 1901-02. Soc. Ed. Libr. — Brückner A., Pietro il Grande. Prima versione italiana di A. Courth. Milano 1888. Soc. Ed. Libr. — Brückner A., Caterina II. Prima versione italiana di A. Courth. Milano 1889. Soc. Ed. Libr.) vključeni v Orikkenovo Splošno zgodovino; tu bi se moglo navesti tudi zelo zanimivo Kadlečevo delo o zgodovini prava (Kadlec K., Introduction a l'étude comparative de l'histoire du droit public des peuples slaves. Paris 1933. Champion-Collection de manuels publiée par l'Institut d'études slaves III).

Med spisi o odnosih med Italijo in Češko, Moravsko in Slovaško pogrešamo krasno bibliografsko in literarno študijo Bukáčka o Danteju in Češki (Bukáček J., Dante a Čechy. Studie bibliografická a literární — Listy filologické LXVII. 1940). Prav tako je vredna omembe odlična Mavrova študija o Vrchlickem in Leonardiju (Rivista italiana di Praga Anno II. 1929 zv. 1-2) študija ki jo je sprejela zelo ugodno tudi stroga češka kritika (prim. F. X. Šalda. O vzkliksni díla Vrchlického. Šaldův zápisník. 1929. 1 do 7). — Nadalje so v knjigi razne tiskovne napake.

S tem bi končal svoje opazke, opazke, ki jim je sicer neogibno podvrženo sleherno delo te vrste. Lahko pa kljub vsemu trdimo, da je Damianievo delo zares vredno pozornosti in se lahko bodisi po izvedbi bodisi po natančnosti primerja s katerim koli izmed najbolj priznanih bibliografskih priročnikov v drugih disciplinah. (Prevod iz rokopisa.)

Dr. Romeo Colognati.

prof. Kr. univerze v Trieste.

ZAPISKI

Človek

V »Frankfurter Zeitung« z dne 12. t. m. je začel objavljati Dolf Sternberger članke z naslovom »Was ist der Mensch?« (Kaj je človek?). Pisec se bavi z zamotano problematiko pojma »človek« v zvezi s toliko različnostjo duhovnih, jezikovnih in vseh drugih značilnosti, ki neznansko otežujejo sporazumevanje ljudi in po njegovi sodbi razbijajo stari sen o enotnosti človeštva. Pisec postavlja domnevo, da nemara sploh ni mogoče dokončno odgovoriti na zastavljeno vprašanje.

V prvem članku, ki kaže razne zablode, do katerih prihaja današnja znanost, ko se odpoveduje objektivni, racionalno sprejemljivi podobi sveta in življenja, so najzanimivejše omembe novih teorij, ki obračajo narobe Darwinovo popularno podmeno o poreklu človeka. Pisec pravi dobesedno:

»Medtem ko so pa znova nastopili nekateri raziskovalci ki — ne iz objestnosti, marveč na podlagi težavnih raziskavanj, opazovanj in ugibanj — prihajajo k sklepu ali se vsaj bližajo sklepu, da bi bilo treba Darwinovo teorijo natanko obrniti narobe: človek ne poteka iz opic (da uporabimo znano popularno formulacijo), marveč potekajo opice od človeka. Ali da povemo to

Kronika

* **Iz »Službenega lista«.** »Službeni list za Ljubljansko pokrajino« št. 13. z dne 4. februarja 1942-XX. E. F. objavlja: Kr. ukaz z dne 2. decembra 1941-XX. št. 1573 Carinske določbe za blagovni promet med ozemljem Italijansko - albanske carinske Unije in ozemljem bivše kraljevine Jugoslavije, ki je postalo del kraljevine Italije ali je zasedeno po italijanski vojski, naredbe Visokega komisarja: začasni predpisi za izvrševanje proračuna Visokega komisariata Ljubljanske pokrajine, dopolnilne določbe za izvrševanje naredbe o ustanovitvi posebne blagajne za izplačevanje rodbinskih doklad in imenovanje člana Pokrajinskega namestitvenega odbora.

* **Novi grobovi.** Po dolgi težki bolezni je preminula vdova po upokojencu drž. železnic ga. **Uršula Frankova.** Za blago gospo žalujejo številni sorodniki. Na zadnji poti jo bodo spremili v sredo ob 15. iz kapele sv. Marije na Žalah k Sv. Križu. — Dotrpela je dobra mama ga. **Marija Strbanova,** roj. Tekavc. Pokopali so jo včeraj popoldne na pokopališču pri Sv. Križu. — Na Golniku je umrla vdova po polkovniku ga. **Vilma Seemann** pl. Sanahorst. Pokopali so jo na domačem pokopališču. — Pokojnim blag spomin, žalujočim svojcem pa naše iskreno sožalje!

* **Nemško odlikovanje generala Cavaliera.** V prostorih vrhovnega poveljstva v Rimu je v ponedeljek vojaški ataše nemškega poslaništva, general von Rintelen, izročil načelniku vrhovnega generalnega štaba generalu Cavalleru železni križec, s katerim je Hitler visokega vojaškega dostojanstvenika odlikoval v priznanje njegovih zaslug za dosego vzorne borbene solidarnosti med italijansko in nemško armado na vseh frontah, zlasti v Sredozemlju in Libiji.

* **Osem milijonov pripadnikov fašističnega naraščaja.** Agencija Agit je objavila grafikon, ki nazorno prikazuje stalež organizacije po posameznih oblastih Italijanske liktorske mladine v tekočem letu. Vseh članov in članic fašistične mladinske organizacije je 8 milijonov, a ta številka je porazdeljena tako, da odpade na Otroke volkulje 19 odstotkov, na Balilo 22, Male Italijanke 20, Avantgardiste 12, Mlade Italijanke 6, Mlade fašiste 15 in Mlade fašistke 6 odstotkov.

* **Poleg zdravstvene avtokolone — še zdravstvena motorna ladja.** Dne 1. marca bo začela po vzgledu zdravstvenih avtokolon, ki s tolikšnim uspehom delujejo na kopnem, delovati še posebna zdravstvena kolona, ki bo namenjena predvsem prebivalstvu dalmatinskih otokov. Namesto zdravstvenih avtomobilov bo na morju ta posel vršila zdravstvena motorna ladja, ki bo po vzgledu avtomobilskih kolon opremljena z najmodernejšimi zdravstvenimi napravami. — Z njo bo od otoka do otoka potovala skupina izbranih specialistov, ki bodo brezplačno zdravili siromašno prebivalstvo.

* **Italijansko-nemško kulturno sodelovanje v času vojne.** Pristojna oblastva v Italiji in Nemčiji so svoj čas izdelala obsežen program, v smislu katerega naj bi se zlasti s pomočjo gledališč obeh zavezniških narodov utrjevali vzajemni kulturni stiki med njima. Ker pa so vojne razmere prinesle razne težkoče v izvajanje načrta, zlasti se čuti pomanjkanje prevoznih možnosti za gostovanja večjih skupin, ker morajo vsa transportna sredstva služiti prvenstveno vojnim potrebam — je živahnejše kulturno sodelovanje preloženo na poznejši čas. Vkljub temu pa se že zdaj pripravlja podrobnejši program za gostovanja italijanskih gledališč v Nemčiji in nemških v Italiji, ko bo nastopil ugodnejši čas.

* **Nov upravnik milanske Scale.** Dosedanji upravnik milanske Scale nac. svetnik Jenner Mataloni je bil imenovan za podpredsednika Gledališke korporacije, zato je zaprosil ministra za ljudsko prosveto, naj ga razreši upravnih poslov. Za novega upravnika Scale je bil imenovan maestro Carlo Gatti, ki bo ob zaključku tekoče sezone nastopil svoje novo mesto.

* **Deset bratov pod orožjem.** V vasi Sepinu pri Compobassu živi družina kmeta Dominika Porrina, v kateri je 12 sinov. Nič manj kakor 10 izmed njih je v vojni pod orožjem. Trije izmed njih so se delj časa hrabro borili v vzhodni Afriki in so zdaj v ujetništvu, šest jih služi pri karabinjerjih, najmlajši izmed njih, ki še ni izpolnil roka, pa se je prostovoljno javil k vojakom. Stari Porrino, ki doma opravlja skromno domačijo in mora skrbeti še za lepo število vnučkov in vnukinj, je ponosen, da se njegov rod lahko tako odlikuje v službi za zmago.

* **Smrtna žrtev neprevidne igre z razstrelivom.** V neki gostilni v okolici Bologne je med gosti sedel 21letni Corrado Tunisi in je radovedno ogledoval kosček neznanega orožja, ki ga je bil našel nekje na polju. Na lepem je razstrelivo eksplodiralo in Tunisi je na mestu ves razmearjen obležal mrtev, štirje sosedje, ki so prisostvovali njegovemu početju, pa so dobili hude poškodbe.

* **V marcu 100 gramov mila.** Ministrstvo za korporacije je objavilo, da se bo za mesec marec proti predložitvi ustrezajoče nakaznice delilo po 100 gramov mila na osebo.

* **Napulj pod snegom.** V noči od nedelje na ponedeljek je v Napulju padlo precej snega, da se je mesto zjutraj predramilo čisto v belem. Še več snega je padlo po okoliškem gričevju.

* **Snežni metež v Sarajevu.** V nedeljo zvečer je začelo v Sarajevu nenavadno gosto mesti in v teku enega dneva je padla tolikšna količina snega, da so ga v mestu namerili poldrugi meter. Zaradi izredno visoke snežne odeje je bil v mestu za nekaj časa zaustavljen ves vozni promet, pa tudi peš ljudje niso mogli zdoma. Prav tako je bil prekinjen železniški promet proti Dubrovniku in Brodu.

* **Predstavniki bolgarskih sindikatov na obisku.** V ponedeljek zjutraj je na poti z Sofije preko Beograda, Zagreba in Ljubljane prispelo v Trieste odposlanstvo bolgarskih delavskih strokovnih organizacij z Nikolo Šumelovim na čelu. V odposlanstvu so predsedniki in glavni tajniki bolgarskih delavskih in nameščenskih organizacij, v njihovem spremstvu pa sta tudi ataše za socialne zadeve pri italijanskem poslaništvu v Sofiji dr. Saporito in dr. Vidal. Na glavnem kolodvoru so jih sprejeli predstavniki oblastev in tovariških organizacij, nato pa so si gostje ogledali zanimivosti in socialne ustanove mesta.

* **Nemčija potrebuje tehničnih strokovnjakov.** Nemčija potrebuje za svoja industrijska podjetja večje število tehničnih strokovnjakov. Fašistični sindikat industrijskih tehnikov je na pobudo pristojnih oblastev po svojih organizacijah pozval tovariše, ki trenutno niso zaposleni doma, naj se prijavijo za namestitev v Nemčiji.

IZ LJUBLJANE

u— **Himen.** Poročila sta se v nedeljo v cerkvi sv. Jakoba gosp. **Franjič Štefan,** fotograf (»Fototourist«) in gospodična **Oblak Ela,** trgovska sotrudnica. Za priči sta bila g. Jelenič Zvonimir, višji kontrolor dir. drž. železnic, in g. Dolinšek Fred, šef tvrdke Slamič. Obilo sreče!

u— **Pazite na živilske in oblačilne nakaznice!** Navzlic večkratnim opozorilom v listih, naj ljudje vendar pazijo na svoje živilske in oblačilne nakaznice, da jih ne izgube na ta ali oni način, prihaja zadnji čas vedno več prosilcev v mestni preskrbovalni urad z najraznovrstnejšimi izgovori po nove živilske in oblačilne nakaznice. Temu je bila nakaznica ukradena, onemu so jo otroci vrgli na ogenj, tretji jo je spet izgubil ali založil, a konec neverjetnih in verjetnih igovorov je vedno trdno upanje na novo izkaznico. Zato pa moramo spet opominjati površne ljudi, a tudi take, ki iz nepoštenih in sebičnih vzrokov hočejo priti do drugih nakaznic, da sedaj nikdo ne more dobiti niti duplikata niti nove nakaznice. Zato naj pa ljudje po nepotrebnem nikar ne gube časa s nojo v preskrbovalni urad, ker takim prošnjam na noben način ni mogoče ustreči.

u— *Zaradi posipanja hodnikov* je v soboto neki ljubljanski dnevnik priporočal, naj bi mestna občina dala na razpolago pesek posestnikom, ki nimajo s čim posuti hodnikov pred svojimi hišami. Ta dobro mišljeni nasvet pa gotovo ni potreben, saj vsi hišni posestniki dobro vedo, da lahko dobe na vseh straneh Ljubljane dosti peska za podipanje, prav tako pa tudi vsak hišni posestnik ve, da je po vsem mestu sedaj dosti pepela in premogovnih ogorkov za posipanje hodnikov, saj so pred kratkim vsi dnevniki opozarjali, da mestna elektrarna oddaja ogorke brezplačno. Enako imajo pa preveč pepela in ogorkov tudi vse druge centralne kurjave, ki so še hvaležne, če jim kdo odpelje ogorke in pepel premoga. Zaradi peska in pepela torej ni izgovorov, ker je posipnega gradiva po vsem mestu več ko dosti brezplačno na razpolago, pač je pa gladkim hodnikom kriva površnost in malomarnost. Zato pa spet opozarjamo na strogost predpisov, ki so jo nekateri morali že občutiti, drugi bodo pa še dobili plačilne naloge.

u— **Deset nagrad bodo dobili.** V nedeljo dopoldne se je v Operi vršilo žrebanje dobitkov nagradnega tekmovanja Gledališkega koledarčka. Žrebala je komisija, sestavljena iz petih članov in članic Narodnega gledališča: režiserja Emila Frelliha, ki ji je predsedoval, ge. Vidalijeve, ge. Gabrijelčičeve in gg. Lupše in Brezigarja. Prisostvovala sta tudi zastopnika občinstva. G. Frelil je najprej kratko povedal, da je nagradno tekmovanje zelo uspelo. oddanih je bilo 159 koledarčkov s podpisi, še mnogo večje število prijateljev gledališča pa je zbralo podpise naših gledaliških igralk in igralcev za spomin. Prodanih je bilo nad 1000 koledarčkov, kar najbolj zgovorno priča, kako potreben je bil Gledališki koledarček za naše občinstvo. Kakor znano je imel pravico do žrebanja vsak, kdor je zbral pod slikami gledaliških igralcev in igralk v Gledališkem koledarčku odgovarjajoče podpise. Določenih je bilo deset nagrad. Ker je bilo ravno pot članov komisije, je vsak potegnil po dve srečki. Prvo srečko št. 79 na ime Frace Boleslav (Razpotna ulica 6) je potegnila ga Vidalijeva; drugo št. 37 na ime Zganja Edvard (Knezova ulica (35-II.) ga. Gabrijelčičeva; tretjo št. 41 in ime Sadar Breda (dijakinja, Borštnikov trg 1) g. Lupša; četrto št. 140 na ime Rudolf Vida (učiteljica, Poljanska cesta 1-II) g. Brezigar in peto št. 59 na ime Povhe Vanda (Galusovo nabrežje 11-III.) g. Frelih. Krasno Godčevo sliko »Ples v operi« je žreb podelil dijakinji Bredi. Sledilo je žrebanje petih knjižnih nagrad. Gospa Vidalijeva je potegnila šesto srečko št. 141 na ime Končar Gorazd s Tyrševe ceste 6-II, ga. Gabrijelčičeva sedmo št. 45 na ime Švajger Cvetka iz Tavčarjeve ulice 4-II; g. Brezigar osmo št. 128 na ime Kotnik Silva, medicinka z Gradišča 14; g. Lupša deveto št. 131 na ime Debelak Lea s Tyrševe ceste 67 in g. Frelih deseto srečko št. 108 na ime Breceljnik Angelca s Celovške ceste 93. Sreča se je tako poigrala, da sta članici komisije potegnili moška, člana pa ženska imena. Samo ga. Gabrijelčičeva je potegnila po eno žensko in moško ime. Nagrade bo torej prejelo sedem dam in trije gospodje. Vsi dobitki so ostali v Ljubljani. Šest jih je ostalo v mestnem središču, štirje pa so šli na periferijo. Tyrševa cesta je dobila dva. Izžrebani naj dvignejo dobitke v Operi v torek, 17 tm. m. med 12.30 in 13.

u— **Po malem spet sneži.** V ponedeljek je kakor nalašč takoj ko je opoldne sonce predrlo megle, začelo polagoma snežiti. Sneženje po tem vse do večera ni ponehalo. V torek zjutraj pa so snežinke znova začele svoj ples, tako da je zapadlo spet nekaj centimetrov pršiča. Večina ljudi je že kar nejevoljna zaradi tolikšne radodarnosti neba, toda vse kaže, da bomo morali še nekaj dni potrpeti do južnega vremena. Temperatura je spet nekoliko padla in tudi zračni tlak je visok. Dolgo suho zimo zlasti občutijo ponekod na deželi, ker ne morejo zaradi visokega snega v gozd po drva in ker je po kapnicah zmanjkalo vode. Zato že marsikje čakajo odjuge, da jim ne bo treba s sanmi dovažati vode iz oddaljenih vodnjakov.

u— **Koncert Komornega orkestra** pod umetniškim vodstvom **Karla Rupla** bo v ponedeljek, 23. februarja t. l. ob 18.15 zvečer v veliki Filharmonični dvorani.

u— **Delo obrtnega sodišča** je bilo tudi lani živahno. Vloženih je bilo 240 tožb. V večini primerov je šlo za delavske mezdne terjatve. Zanimivo je, da delodajalec ni tožil nobeden. Če pogledamo malo nazaj, vidimo, da je tožb vedno manj. Leta 1936. je bilo 433 tožb, leta 1937. 370, leta 1938. 304, leta 1939. 285, leta 1940. pa 289. Lani je bilo torej doseženo najnižje stanje. Temu pa ni vzrok manjše območje ljubljanskega okrajnega sodišča, 236 tožb so vložili pomočniki ali delavci in 4 tožbe vajenci. V večini primerov so se tožbe lani nanašale na mezde. Za mezdo je tožilo 237 tožilcev. Tu in tam se zgodi, da delodajalec iz katerih koli vzrokov noče izročiti delojemalcu delavske knjižice ali spričevala. Spornih primerov je bilo 235. Med temi jih je bilo rešenih s končno sodbo zaradi izostanka ali zamude po odpovedi ali pripoznavi 24. Lani je obrtno sodišče v celoti uredilo tožbe in zahtevke v 46 primerih. Popolnoma zavrnilo jih je prav toliko.

u— **Edvard Ropič pri Abrahamu.** Kdo ga ne pozna? Skoraj ni bilo večjega koncerta, na katerem ne bi bil nastopil z znanim pevskim zborom »Savo«. Najstarejši poljanski fant prepeva že od zgodnje mladosti. Ves prosti čas posveča petju in svojemu pevskemu društvu, kateremu že dolga leta predseduje. Njegove organizacijske sposobnosti so znali povsod visoko ceniti in tako so ga redno volili tudi v odbore višjemu pevskemu društvu, kateremu že dolzlasti pa pevci žele marljivemu predsedniku »Savo«, da bi še dolgo vodil društvo in še dolga leta vesele prepeval.

u— **V vrtnarskem tečaju Sadjarske in vrtnarske podružnice Ljubljana I.** bo v sredo 18. t. m. predaval g. inž. Gorjup Sergij o spomladanski saditvi sadnega drevja in o spomladanskem gnojenju s posebnim ozirom na nauk o prehrani rastlinstva in sadnega drevja posebej. Začetek točno ob 18. uri v kemijski predavalnici I. drž. realne gimnazije v Vegovi ulici. Vstop prost.

u— **Maša zadušnica za pokojnim inž. Metodom Gabrščkom** bo v frančiškanski cerkvi v sredo 18. t. m. ob 8. zjutraj.

u— *Moška ura* se je našla v Levčevi ulici. Lastnik jo dobi v Langusovi ulici 18.

Iz Novega mesta

n— **Žrtve poledice.** Na poledeneli cesti se je spodrsnil in zlomil nogo krojaški pomočnik Ciglar Jože iz Novega mesta. — Na poti domov je padla na hribu in si zlomila levo nogo 14letna hči posestnice Erna Kregarjeva iz Straže. — Pred svojo trgovino je v soboto spodrsnila žena novomeškega industrijca in trgovca ga. Marija Povh. — Na poledenelem cementu je padel in si zlomil nogo krojaški vajenec Drago Mihelčič iz Novega mesta. — Vsi ponesrečenci se zdravijo v bolnišnici.

n— **Podpore za brezposelne.** Zaradi težavnega položaja, v katerem so brezposelni delavci in nameščenci, ki so pripadajoče redne podpore že izčrpali, je pokrajinski namestitveni odbor sklenil, da bo tem priskočil na pomoč z izrednimi podporami, ki se bodo izplačevale do 15. marca. Brezposelni delavci in nameščenci naj se takoj priglasijo pri novomeškem namestitvenem uradu, da bodo dobili izplačane izredne podpore. Kdor stanuje izven Novega mesta, se lahko prijavi pri občini, v kateri stanuje. Izredne podpore bodo izplačane 15 dni od dneva prijave in šele nadaljni obroki se bodo redno nakazovali, dokler ne bodo izčrpani. Po 15. marcu teh podpor ne bo mogoče več črpati.

n— **Nesreča s petrolejko.** V Gredici pri Tržiču je ležal bolan v postelji 15letni France Pristov. Nad posteljo je visela goreča petrolejka, ki se je pa utrgala in padla na bolnikovo posteljo. Petrolej se je na postelji razlil in vnel in je povzročil bolniku prav hude opekline po obrazu, da so ga morali prepeljati v kandijsko bolnišnico.

n— **Požari v okolici.** Novomeška poklicna gasilska četa opozarja okoliško prebivalstvo, da v primeru požarov ne kliče na pomoč gasilske čete, ampak naj nemudno obvesti o požaru najbližjo civilno ali vojaško oblast, ki bo nato uradno pozvala gasilce na pomoč.

n— **Junec jo je podrl.** V Globodolu pri Mirni peči je gnala 50letna posestnica Rozman Marija živino k napajanju. Med potjo jo je po nesreči podrl težak junec in ji hudo poškodoval desno nogo. Ženo so prepeljali v žensko bolnišnico.

n— **Delo namestitvenega urada.** V januarju je bilo prijavljenih novomeškemu okrajnemu namestitvenemu uradu 711 nezaposlenih moči, od tega 68 žensk. Urad je preskrbel zaposlitev 114 moškim in 57 ženskam. Med prijavljenimi nezaposlenimi je bilo največ stavbnih in zidarskih delavcev (387), gozdnih in lesnih delavcev (84), ter poljedelskih delavcev (52). V januarju je bilo na novo zaposlenih 55 stavbnih in zidarskih delavcev pri novomeškem okrajnem cestnem odboru, novomeški železniški sekciji in manjših podjetjih, gozdnih delavcev pa je bilo na novo zaposlenih 27 pri sekanju orehov v Šmarjeti in Brusnicah, dočim je 13 rudarjev dobilo zaposlitev v krmeljskem in črnomeljskem rudniku. Med inteligenčnimi poklici je bilo prijavljenih 6 nezaposlenih uradnikov, med trgovskimi nastavljenci pa 19 trgovskih pomočnikov, od tega 6 žensk. Največ nezaposlenih moči je prijavljenih v Brusnicah, Trebnjem in Kostanjevici, najmanj pa v Novem mestu. V primerjavi z januarjem je znatno padlo število nezaposlenih moči, kar je v sedanji mrtvi sezoni razveseljivo.

n— **Dopolavoro na delu.** V petek in soboto je priredil Dopolavoro v Prosvetnem domu tri predstave znane igralske skupine »Beli fakir« za Oboroženo silo. Predstavam so prisostvovali poveljnik soške divizije general Romero, poveljnik novomeške posadke polkovnik Arpaia, okrajni civilni komisar dr. Griseli, politični tajnik Alfio Varini, zastopniki tiska, častniški zbor in drugi odličniki. Pri vseh predstavah je sodeloval jazz, v samostojnih nastopih pa so želi izreden uspeh pritlikavca Pepino in Arturo, pevka in plesalka ljubka gdč. Ines Ramaneli, violinski virtuoz Artur Tosi in znana pevka Nina Bella. Največje zanimanje je vladalo za zaključno točko, v kateri je nastopil po širnem svetu znani »Beli fakir«, ki je poleg pitja vrelega svinca, požiranja ognja in sličnih fakirskih umetnosti pokazal občinstvu tudi izredno znanje v hipnotizerski umetnosti. Vse predstave so bile polno zasedene.

Z Gorenjskega

Koncerti na Gorenjskem. Okrajni pevski vodja šolski svetnik Rainer iz Št. Vida na Glini je prispel s svojim dvojnim kvartetom na Gorenjsko prirejat koncerte. Najprej so nastopili v Kamniku, nato v Domžalah. V Kranju pa je bil prirejen večer komorne glasbe. Nastopili so pianist prof. Nast z dunajske glasbene akademije, flavtist dunajske radijske postaje Einhengst in čelist lipske oddajne postaje Kunz.

V planinskih krajih je letošnja huda zima zahtevala že več žrtev. Tudi na Koroškem se je primerilo nekaj nesreč. Od Sv. Katarine poročajo, da je plaz ugrabil 68letno Katarino Käferjevo in 11letno Lavro Gruberjevo ne daleč od bivališča. Plaz ju je vlekel kakih 40 metrov za seboj in ju globoko zagrnil. Šele naslednji dan so ju mogli izkopati. Obe žrtvi sta bili seveda že mrtvi.

Nezgode. V Šenčurju pri Kranju sta se v enem dnevu primerili dve nesreči na cesti. Neki avto je odbil 84letno Marjeto Okornovo, ki pa k sreči ni dobila smrtonosnih poškodb. Pri drugi nezgodi sta na ovinku trčila dva avtomobila, ki sta se oba poškodovala, ranjen pa ni bil nihče. — Pri delih na tiru v karavanškem predoru je zgrabila lokomotiva tovornega vlaka vodjo oddelka delavcev Franca Zenja. Ponesrečenca so hudo poškodovanega prepeljali na Jesenice, kjer je v bolnišnici izdihnil. — Pri gradnji ceste v Kovorju se je smrtno ponesrečil delavec Kristijan Perko. Pri nakladanju vagončkov za odvoz gradiva se je nad njim odtrgala večja plast zemlje in ga zasula. Umrl je še isti dan na Golniku. Star je bil 40 let.

V Litiji je bil zadnje dni pouk za obratovodje in socialne upravitelje obratov v krajevnih skupinah Litije, Šmartnem, na Kresnicah in v Trebeljevem. Okrožni načelnik Huemer je govoril o nalogah nemške delovne fronte. Ustanovljeno je bilo novo krajevno službeno mesto, ki je prvo v kamniškem okrožju.

Nemški pevski društvi sta bili ustanovljeni v Kamniku in v Domžalah. Zgodilo se je to ob nedavnem prihodu pevskega okrožnega vodje Reinerja i Št. Vida ob Glini na Gorenjsko. Pevski okrožni vodja je govoril o tem, kako naj se na Gorenjskem uvede nemško zborno petje, ki naj se ga udeležujejo ne le nemški rojaki, marveč vsi domači, ki so po pretežni večini istega plemena kakor Nemci.

Uradni dnevi na Jesenicah in v Tržiču. Okrožno vodstvo narodno - socialistične stranke in deželni svetnik v Radovljici poslujeta od 1. februarja dalje vsak prvi in tretji četrtek v mesecu na Jesenicah, vsak drugi in četrti četrtek pa v Tržiču, vsakokrat od 9. do 12. ure. Okrožni vodja dr. Hradetzky in deželni svetnik dr. Hinteregger ali njuna namestnika sprejemata v teh dneh posamezne prebivalce v vsakršnih zadevah.

Akacije v kmečkem gozdu. Gozdarski tednik priporoča, da bi kmetje zasadili akacijo, katere les je mnogostransko uporaben. Akacija se priporoča v prvi vrsti za majhna gozdna posestva. Raste na vsakem suhem in nerodovitnem kraju. Prijajo ji sončne lege, ki niso izpostavljene vetru. Vlažna tla akaciji niso všeč. Tudi na puščenih gričih in ob železniških nasipih dobro uspeva. Cvetje nudi čebelam izborno pašo. Ker je les akacije zelo trd, je varen pred črvi in ga zelo cenijo pri izdelavi raznega kmetijskega orodja.

Iz Spodnje Štajerske

Sodelovanje državnega prehranjevalnega urada in nemške naselitvene družbe. 10. t. m. so se v Brežicah sestali k posvetovanju uradniki nemške naselitvene družbe in državnega prehranjevalnega urada. Razpravljali so o skupnem delovnem področju v brežiškem okraju. Kmetje dobijo potrebna pomožna in pogonska sredstva, da bodo lahko sodelovali pri letošnji pridobitveni kampanji. Na pomlad ne sme ostati noben košček neobdelan.

Nove določbe za Spodnje Štajersko. Uradni list šefa civilne uprave na Spodnjem Štajerskem objavlja določbe o uvedbi blagovnega prometa na Spodnjem Štajerskem, naredbo o objavi kartografičnih prikazov, dalje naredbo o lastni preskrbi kmetovalcev s kmetijskimi pridelki, določbe o prejemu sveč za družabne prireditve, prepoved izvoza soli s Spodnjega Štajerskega in še nekatere druge določbe.

Civilne poroke. V Št. Iliju v Slovenskih goricah sta se na občini poročila vodja mlinarskega združenja inž. Karej Ehrlich in gdč. Erna Wintrova. — V Mariboru sta se poročila Bogoljub Maier in Helena Petočnikova.

Svobodna uporaba bunkerjev. Deželni svetnik mariborskega okrožja je objavil, da lahko posamezni posestniki, na čijih zemlji so zgrajeni bunkerji bivše jugoslovanske vojske, svobodno uporabljajo bunkerje po lastni potrebi in uvidevnosti.

Živinski sejmi v Ptuju obnovljeni. Kakor smo poročali, je parkljevka in slinovka za daljšo dobo zavrla živinski promet v vsem ptujskem okraju. Izvršeni so bili potrebni varnostni ukrepi in kuga je bila preganana. Dež. svetnik ptujskega okrožja je zdaj objavil, da so živinski sejmi v Ptuju spet vsak prvi in tretji torek v mesecu. — Obenem je objavljeno, da bo letošnji Petrov živinski in kramarski sejem na Teharju v ponedeljek, 23. t. m.

Za varstvo električnih napeljav. Obratno vodstvo spodnještajerskega električnega podjetja je pozvalo vse hišne posestnike, naj odstranijo sneg s streh, ker plazovi ob južnem vremenu poškodujejo električne napeljave, kar je lahko smrtno nevarno za posamezne pasante. Ljudstvo se posebno opozarja, naj se ne dotika pretrganih žic.

Pijani in mladostni ne dobijo pijače. Mariborski policijski ravnatelj je razglasil, da je strogo prepovedano dajati opojne pijače vinjenim ljudem in mladostnikom. Razglas je oprt na znano prepoved, ki zabranjuje mladostnikom obiskovati kabaretne in filmske predstave, v kolikor niso za mladostnike izrecno dovoljene.

Teden nemške mladine v Celju. Poseben tečaj za mladino je bil prirejen 3. do 6. februarja v Celju. Drugi tak tečaj bo od 17. do 21. februarja. V tečajih vzgajajo po 30 mladinskih voditeljev, ki se vežbajo v sportu, igri, petju in voditeljskem pouku. Od 8. do 15. marca bo večje mladinsko zborovanje v Celju.

Naše gledališče

Drama

Sreda, 18. febr.: ob 17.30: Voda. — Red Sreda.

Četrtek, 19. febr.: ob 17.30: Človek, ki je videl smrt. Red Četrtek.

Petek, 20. febr.: ob 15.: Lepa pustolovščina. Izven. Zelo znižane cene od 10 lir navzdol.

Vesela spletka, ki jo zasnuje v občo korist vaščanov kipar Kopriva, je orisana na zabaven način v Vombergarjevi tridejanski komediji »Voda«. Dejanje se plete okrog gradnje novega vodovoda. Satirična komedija s primojo veseloigrskih in burkastih prizorov občinstvo izvrstno zabava. V glavni moški vlogi Gregorin. Režiser: M. Skrbinšek. Predstava bo v sredo ob 17.30 uri za red Sreda.

Opera

Sreda, 18. febr.: Prodana nevesta. Izven. Znižane cene od 15 lir navzdol.

Četrtek, 19. febr.: Evgenij Onjegin. Red Premierski.

Pouk italijanščine v hrvatskih šolah

Zagreb, 17. febr. s. Znano je, da so v vseh hrvatskih strokovnih trgovskih, mornariških in kmetijskih šolah, pa tudi v vseh drugih srednjih šolah že pred meseci uvedli obvezni pouk italijanščine. Ob pričetku l. 1940. pouk italijanščine ni bil obvezen v nobeni srednji šoli v bivši Jugoslaviji. Italijanščina je bila uvedena kot prost predmet ob koncu l. 1940. ali pa kot obvezni predmet, ki pa je bil poleg drugih dijaštvu na izbiro. Z ministrsko okrožnico 6. oktobra 1941 je bila italijanščina uvedena v poslednjih štirih razredih srednjih šol kot prost predmet ali kot obvezen predmet, ki je bil poleg drugih na izbiro. V soboto pa je bila na osnovi sporazuma, doseženega med italijanskim poslanikom v Zagrebu in hrvatsko vlado, izdana odredba, da se z včerajšnjim dnem v vseh gimnazijah, realnih gimnazijah, učiteljiških in meščanskih šolah uvede italijanščina kot obvezen predmet poleg nemščine. Poučevala se bo od 2. do 8. razreda v gimnazijah, v učiteljiških in meščanskih šolah pa od 1. razreda dalje. Odslej se bo učilo italijanščine nad 38.100 dijakov v hrvatskih realnih gimnazijah, 16.000 dijakov v klasičnih gimnazijah, 3.000 v učiteljiških in nad 20.000 v meščanskih šolah, tako da se bo od letos dalje učilo italijanščine na Hrvatskem nad 62.000 dijakov srednjih šol, pri čemer niso všteti oni, ki se učijo italijanščine v strokovnih, trgovskih, mornariških in kmetijskih šolah. Z letošnjim šolskim letom je bila tudi v univerzi v Zagrebu ustanovljena posebna katedra za fašistično civilizacijo in pripravlja se ustanovitev še nadaljnjih dveh vseučiliških katedr za socialne in korporativne politične vede ter za studij Danteja.

Omejitev porabe bencina v Angliji

Rim, 17. febr. s. Angleška vlada je še nadalje omejila porabo bencina za 50 odstotkov. »Daily Mail« poroča, da od prihodnjega aprila v Angliji uporaba avtomobilov za zasebnike ne bo več dovoljena.

---

bolj znanstveno: Človek predstavlja biološko primitivnejši tip kakor človeku podobna opica. Njene dolge roke in plezalne noge na primer — je že v dvajsetih letih tega stoletja razlagal berlinski anatom Westenhöfer —, ki so tako očitno pripravne za življenje na drevju («prilagojene« ali »specializirane«), lahko pač razumemo kot neko vrsto manj specializiranih človeških udov, nikakor pa ne narobe. »Preden je obstajala oprijemalna noga, je bila že stojna noga.« Belgijski raziskovalec Frechkop pa v razpravah, ki so izšle pred petimi leti, nadaljuje to misel in pravi, da so ne samo opice kot živali, ki žive na drevju marveč tudi mnogi drugi ali celo vsi višji sesavci utegnili poteči od človeka ali vsaj od nekih dvonožcev, kajti šape in celó kopito bi se mogle s prilagojevanjem z zakrnitvijo in z otrditvijo ostalih delov razviti iz peteroprstnih rok in nog s petami (ki imajo pri tem posebno veliko vlogo) a zopet ne narobe. To je nekaj takih omemb, ki so vsaj izredno mikavne, če ni v njih nič drugega . . . .«

Tako pravi Sternberger in sklepa, da take podmene o obratu že na celem prevratu v Darwinovi konstrukciji, ne mikajo samo raziskovalcev, marveč nudijo snov tudi spekulativnemu mišljenju. Ne gre samo za roke in za noge, pravi dalje. Bistvene posebnosti človeka, kakor pokončno hojo, sestavo lobanje, golo kožo, tudi njegova dolga otroška leta in dolgo starost smatra ta ali oni znanstvenik za primitivne znake, ne pa za znake, ki bi se dali izvajati darwinistično, t. j. razvojno iz nižjih vrst.

Beležimo ta izvajanja kot kuriozum in kot primer, kam je privedla zmeda v današnji znanosti in koliko le-ta prispeva k tistemu razčlovečenju človeka in vsega človeškega, ki ga dobro poudarja G. Papini kot eno izmed usodnih zablod znanstvenega materializma.

Alje Rahmaninove študijo »Leone Tolstoj. Tragedia del suo matrimonio« je prevedla Anita Rho in je izšla v »Collana di grandi biografie«.

O sodobni literarni kritiki. Paolo Apostoliti je spisal knjigo »Il Novecento nella critica letteraria contemporanea« ki se bavi z zapletenim vprašanjem, kakšno vlogo ima kritika v literaturi in kaj so prinesle nove kritične metode. To vprašanje je v italijanski književnosti tem aktualnejše, ker so se pogosto pojavljali konflikti med kritiki in stvarjaločimi književniki. Le-ti so kar radi očitali kritiki, da je nepravična in neprijazna sodobnemu stvarjanju, ali pa so opozarjali na njeno odvečnost. Apostoliti je v svoji, pretežno kronistični knjigi zbral dokumentarno gradivo o teh konfliktih in skušal z njim osvetliti vlogo kritike v italijanski književnosti našega stoletja. Pisec je z one strani potrdil, da je imela kritika v času velike duhovne zmede, ki je nastopila po evropski vojni, blagodejno vlogo, ker je nakazovala nove smeri italijanske umetnosti in kulture, z druge strani pa izraža vero v italijansko slovstvo, ki se mu zdi tako živo in obdarjeno s tako posebno fiziognomijo, da ima pravico do svetovne veljave.

O Artura Cronie »Grammatica della lingua serbo-croata«, ki je izšla v tretji izpopolnjeni izdaji piše v najnovejšem zvezku obzornika »Italia che scrive« prof. Enrico Damiani in poudarja, da je pisec v zvezi z novimi razmerami, zlasti s popolno ločitvijo Hrvatov in Srbov, dostavil novo poglavje o razločkih med srbskim in hrvatskim jezikom. Pri tem je navedel fonetične morfološke, sintaktične in predvsem leksikalne posebnosti, v katerih se zlasti govorilen in pismen jezik Hrvatov v nekih stvareh razločuje od srbskega jezika.

Umetnostno-zgodovinski atlas. Ugo Ojetti Luigi Dami in Giuseppe Lugli so avtorji obsežno zasnovanega »Atlante di storia dell'Arte«. Prvi zvezek, ki je pravkar izšel, obsega klasično umetnost. S tem dobiva italijanska likovno umetnostna zgodovina važno izpopolnitev.

SPORT

Novo o starih avtomobilih

Nekaj podatkov o koristih nedavnega ukrepa, po katerem bodo vzeta iz prometa vsa avtomobilska vozila, ki so stara nad 11 let

Z nedavnim ukrepom seje Ministrskega sveta je bila na predlog Duceja odrejena rekvizicija vseh avtomobilskih vozil, ki so bila zgrajena pred 1. januarjem 1930 in so bila torej v uporabi dlje kakor 11 let. V zvezi s tem odlokom je Giovanni Canestrini v »Gazzetti dello Sport« napisal zanimiv članek o praktičnih posledicah tega ukrepa, iz katerega posnemamo — izjemoma enkrat tudi za naše sportnike, ki so se v prejšnjih časih posvečali mehaničnim sportom — naslednje splošne misli:

»Del te neizrabljene dediščine v avtomobilskih vozilih bo šel tako v korist industrije, ki bo zanj našla še raznovrstno uporabo. Ta odlok se nanaša dejansko samo na zelo stara vozila, od katerih večina že ni bila več v rabi, vendar pa bodo, ko bodo razstavljena, lahko še dala industriji mnogo dragocenih prvin, ki so domovini potrebne v vojne namene.«

Pisec navaja nato podrobne podatke o prvinah, iz katerih je sestavljeno do 1350 kg težko normalno turno vozilo, kakor so mu bili na razpolago iz ameriških virov, in sicer takole:

antimona 0.45 kg, kroma 1.25 kg, rjavega manganovca 5.58 kg, nikla 0.45 kg, gume 31.30 kg, cina 1.80 kg, aluminija 1.13 kg, prediva 1.13 kg, svinca 14.30 kg, jute 2.27 kg, cinka 6.58 kg, jeklene zlitine 79.05 kg, plutovine 0.11 kg, grafita 0.04 kg, usnja 0.22 kg, volne 1.50 kg, lesa 11.35 kg, kadmija 0.32 kg, bakra 15.43, bombaža 36.78 kg, magnezija 0.22 kg, celuloze 19.06 kg, žveplene kisline 5.33 kg, jekla 865.32 kg in litega železa 235.17 kg.

Te količine so vzete seveda samo približno, številke pa le kažejo precej dobro, koliko različnega materiala — zdaj še bolj dragocenega kakor včasi — je zbranega v večjih ali manjših množinah v vsaki taki stari »škatlji«, ki večinoma sploh ni prišla več na cesto. Tukaj je treba pristaviti, da je bilo nekaj teh starih tipov — predvsem takih z večjo cilindražo — vzetih že prej iz garaž, kjer so čakali na trenutek, da jih vržejo med staro ropotijo, in sicer zato, da so jih preuredili na lesni plin in znova poslali med motorna vozila za vojno dobo. O teh motoriziranih vozilih, ki so že prekoračila prvo desetletje obratovanja, v omenjenem dekretu ni povedano nič izrečnega, vendar pravijo poznavalci, da jih bodo pobrali prav tako kakor one, ki niso bili deležni »pomladitve«.

Člankar navaja v nadaljnjem vse razne tipe domačega in tujega izvora, ki so bili najbolj znani ob začetku l. 1930 in med katerimi so od tujih izdelkov omenjeni Auburni, Bugattiji, dve vrsti Buicka, štirje tipi Chryslerja, dva Forda, po eden Hispano S in Le Salle, trije Mercedesi, dva Packarda in še nekateri veliki ameriški vozovi.

Število vozil, ki bodo zasežena glede na ta sklep, se piscu ne zdi lahko ugotoviti, ker je večina teh veteranov že dolgo časa počivala po garažah! Ameriške statistike, ki dajejo nekatere smernice v tem pogledu, kažejo, da obratuje običajno 10 do 12 odst. vozil, ki so stara nad 10 let, in okrog 12 odstotkov takih, ki so v rabi nad 11 let. Če se vzamejo za podlago italijanski statistični podatki iz l. 1928, bi utegnila ta mera zadeti morda 30.000 komadov. Verjetno pa je, da je ta številka previsoka, ker je bilo med tem že veliko število teh starih prevoznih sredstev uničenih, ne da bi bili kje zabeležili njihov konec.

Čeprav se bo število avtomobilskega voznega parka zaradi tega ukrepa — tako zaključuje Canestrini svoja izvajanja — nekoliko zmanjšalo, je treba vendar vzeti v premislek tudi to, da gre za ukrep, ki ni samo potreben za trenutno vojno gospodarstvo v državi, temveč tudi koristen, ker bo pomagal izločiti oni del avtomobilskega parka, ki bi bil v normalnih razmerah — bodisi zaradi obrabe ali iz drugih vzrokov — tudi že izgubil vsako praktično vrednost v motorizaciji.

Ljudje so si krajšali čas

O čudnih rekorderjih, ki so plavali nepretrgoma 15 ur in še več

V dolgih zimskih večerih je sem in tja zanimivo prelistati odlomke sportne kronike iz starih in drugačnih časov. Med mnogimi kraji in osebami, ki so z vseh delov sveta pisali pestro zgodovino sporta po prvi svetovni vojni, nam je zadnjič obstalo oko na onem tesnem prelivu, ki loči francosko in angleško obalo in ki veže Severno morje z Atlantskim. Rokavski preliv ali cesta od Dovra je to, kjer si stojita nasproti dva velika nasprotnika iz te vojne in v katerih vodah je prav pred kratkim spet brnelo v zraku na sto in sto letal in bruhalo ogenj in smrt.

Rokavski preliv je na najtesnejšem mestu med Calaisom in Dovrom širok samo 31 km in globok 55 m ter ga v mirnih časih razsvetljuje nič manj kakor 200 svetilnikov. Tamkaj in še v podobnih morskih ožinah ali velikih jezerih so nekoč kazali svoje bravure nekateri redki sportniki, najprej iz navdušenja in želje po čudnih rekordih, pozneje pa tudi že zato, da so prišli do imena in slovesa in ž njima do — denarja.

Na te svojevrstne sportnike smo se spomnili v teh dnevih in se za hip zamislili v one čas, ko so se ob Rokavskem prelivu zbirali kandidati in — kandidatinje še bolj — da bi ga preplavali.

Gospa Gleitze — to je bila ena izmed podjetnih Angležinj, ki je hotela za vsako ceno vzdržema plavati onih 31 km po morju — je šla v morje pozno jeseni, ko je voda merila samo 10 stopinj nad ničlo. 11 ur je vzdržala, potem pa so jo vso premrlo potegnili iz vode in odpeljali na toplo.

Enega je vredno omeniti potem, ki pa sploh ni prišel do Calaisa, in sicer nekega Čeha Novotnega, ki se je v Bratislavi resno pripravljal za takšen poskus. V treningu je ostal v vodi celih 21 ur, ko pa je bilo treba iti na pot, ga je srečala pamet. Ni čudno, saj je bil star že 56 let!

Potem sta prišli spet dve ženski, obe Angležinji. Hawke je bilo ime oni, ki je predihala progo v 19 urah in 16 minutah. Ojunačena po njej je šla kmalu nato na pot še druga, njena rojakinja Sharp, ki je plavala samo 2 minuti manj kakor 15 ur. Bila je peta ženska, ki je preplavala to ožino, vendar je rekord ostal neporušen — najbolj slavni Ederle, ki je prišla s te obale na nasprotno v 14 urah in 42 minutah.

Tisti čas — bilo je pred skoraj 15 leti — so prav za prav kar skakali v vodo na francoski obali. Nekega jutra so poskusili srečo — trije naenkrat, dva moška (Francoz in Egipčan) ter ena dama (Nemka), da bi se »med potjo« ne dolgočasili. Toda kljub prijetni družbi jim je zmanjkalo sape in vrnili so se drug za drugim z motornimi čolni.

In kaj se je še zgodilo? Zaradi prevelike gneče in splošnega nereda med kandidati, ki so želeli doseči kakršne koli rekorde v Rokavskem prelivu, so Angleži takrat ustanovili celo posebno društvo, tako imenovani »Channel Swimming Association«, ki je prevzelo vse posle v zvezi s plavanjem na zgodovinski progi od Calaisa do Dovra. Povod za to strumno organizacijo je dal neki brezglavi kandidat, ki jo je kar na tihem odkuril čez lužo, pa ga ni bilo niti nazaj niti na drugo stran.

Tako in podobno so si ljudje od sporta krajšali čas in zabavali še druge, ne samo v Rokavskem prelivu, temveč še drugod po vseh delih sveta, predvsem pa v domovini dolarja. Po Gibraltarju, po Bosporu, po Bodenskem in Ontarijskem jezeru in kdo ve še kod so v dobrih starih časih plavali taki čudoki in zdaj nam prihajajo spet na misel, ker spet gledamo iste zemljevide in čitamo o ljudeh, ki se zbirajo tam okrog. Zdaj pa ne gre za rekorde!

V nekaj vrstah

Nemški amaterski boksarji se bodo v bližnji bodočnosti pomerili z raznimi tujimi reprezentancami ter nastopili med drugim v Budimpešti, Bologni, Malmöju in Kodanju. Bogata boksarska sezona se obeta tudi še v poletnih mesecih, ko nameravajo Nemčija, Italija in Madžarska izvesti medsebojni troboj, na jesen pa se pripravlja srečanje boksarskih amaterjev med Nemčijo in Švedsko.

Letošnjo atletsko prvenstvo Nemčije je določeno za dneve od 25. do 26. julija, in sicer zopet v olimpijskem stadionu v Berlinu. Tekmovanja po društvih se bolo izvedla v treh delih, in sicer 25. maja, 19. julija in 13. septembra.

Bivši nemški reprezentativni igralec v nogometu Hugo Mantel je pred kratkim umrl na vzhodu na posledicah težke bolezni.

*

Musina je premagal Rossia. V Milanu je bila v ponedeljek zvečer velika boksarska prireditev, v kateri je bilo glavno srečanje med Musino in Rossiem in katere zmagovalec se bo v kratkem boril z Nemcem Vogtom za naslov evropskega prvaka v težki teži. Zmagal je v tej borbi zasluženo Musina iz Gorizie, ki se je tako spet povzpel za stopnjo višje v svoji boksarski karieri, odkoder si že ogleduje najboljše boksarje po Evropi.

Radio Ljubljana

ČETRTEK, 19. FEBRUARJA 1942-XX

7.30: Poročila v slovenščini. 7.45: Operna glasba, v odmoru napoved časa. 8.15: Poročila v italijanščini 12.15: Koncert mezzosopranistke Bogdane Stritarjeve, pri klavirju Marijan Lipovšek. 12.35: Koncert tria na klarinet. 13: Napoved časa — poročila v italijanščini. 13.15: Komunike Glavnega stana Oboroženih Sil v slovenščini. 13.17: Ljubljanski radijski orkester in komorni zbor pod vodstvom D. M. Šijanca 14: Poročila v italijanščini. 14.15: Koncert pod vodstvom Simonetta 14.45: Poročila v slovenščini. 17.15: Prenos iz cerkvice sv. Andreja delle Frasche: polifonična glasba dona Lorenza Perosia, dirigira avtor, sodelujejo pevci sikstinske kapele. 19.30 Poročila v slovenščini 19.45: Pestra glasba. 20: Napoved časa: poročila v italijanščini. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. 20.40: Koncert Ljubljanskega komornega tria 21.10: Trio Emona. 21.30: Prenos z Madžarske. 22.10: Mali orkester g. Bojana Adamiča.

Iz Srbije

Slavnost nemških policistov v Beogradu. Po vzgledu drugih mest so tudi beograjski nemški policisti priredili slavnosten večer v korist zimske pomoči. Na prireditvi je sodelovala njihova godba in orkester ter nekaj članov beograjskega gledališča, med njimi gdč. Mezetova, Cvejin-Vladič, tenorist vič, in drugi.

Štednja z elektriko. Znano je, da je bila gospodinjstvom v Beogradu in okolici predpisana določena količina električnega toka, ke se ne sme prekoračiti. Vsak višek je bil zračunan z desetkratno pristojbino. V splošnem se je prebivalstvo držalo določenega mu kontingenta in je le okoli tisoč odjemalcev toka prekoračilo kontingent.

Iz Hrvatske

Spremembe v zagrebški operi. V vodstvu zagrebške opere so se izvršile važne spremembe. Dosedanji ravnatelj opere Stražnicki je bil imenovan za izrednega profesorja na Glasbeni akademiji, vodstvo opere pa je bilo poverjeno prof. Žanku. Slednji si je za svoja umetniška svetovalca izbral dirigenta Lovra Matačiča in komponista Gotovca.

Modernizacija telefonskega omrežja. Kakor poroča hrvatsko prometno ministrstvo, bodo prišle po zpopolnitvi zagrebške telefonske centrale na vrsto avtomatske telefonske centrale v Banja Luki in Brodu. Izpopolnjeni bosta tudi avtomatski telefonski centrali v Osijeku in Karlovcu.

Protiboljševiška razstava v Sarajevu. Razstava »Borba združene Evrope na vzhodu«, ki je dosegla v Zagrebu velik uspeh, bo v kratkem odprta v Sarajevu. Zahtevi sarajevske mestne občine za čim prejšnjo otvoritev razstave je vodstvo ugodilo.

Maršal Kvaternik pri ranjencih. Pretekli teden je v spremstvu šefa generalnega štaba in letalskega poveljnika maršal Kvaternik obiskal nemške ranjence, ki se zdravijo v hrvatskih bolnišnicah. Pri njih se je držal več ur. V razgovoru z ranjenci je maršal poudaril, da so nemški uspehi tudi uspehi Hrvatov, ker sta obe deželi tesno povezali svojo usodo. Maršal je sporočil ranjencem tudi Poglavnikove pozdrave in željo za njihovo hitro okrevanje.

500.000 članov ustaške mladine. Število organiziranih članov ustaške mladine je doseglo do zdaj že okoli 500.000. Kljub pomanjkanju prostorov, uniform in drugih tehničnih sredstev je bila organizacija mladine izvedena do zadnje vasi v deželi. Tudi Bosna in obalni kraji so krepko organizirani v ustaškem gibanju.

Komentarji o Saboru. Hrvatski listi posvečajo sklicanju Sabora dolge članke in v njih poudarjajo, da je obnovljeni parlament nadaljevanje zadnjega hrvatskega Sabora, ki je bil 20. avgusta 1918. samo odgoden, ne pa ukinjen. Sklep državnega vodstva torej po 23letnem presledku samo obnavlja pravno kontinuiteto hrvatskega ljudskega zastopstva.

Zastopstvo ustaške mladine v Italiji. Na svoji poti po Italiji se je te dni odposlanstvo ustaške mladine ustavilo tudi v Bergamu. Hrvate je sprejel tamošnji zvezni tajnik in so v njegovem spremstvu obiskali prostore GILa in druge Strankine institucije. Hrvatsko odposlanstvo bo ostalo v Bergamu nekaj dni.

NEČIMURNOST

Zdravnik: Gospa, rentgensko sliko vam moram napraviti.

Bolnica: Če je tako, pa prosim v profilu, da bo slika lepša.

Mali oglasi

Pohištvo

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Kuhinjsko kredenco

in več kompletnih kuhinjskih oprem proda Krže, — mizarstvo Vrhnika. Ogled se v skladišču Ljubljana,— Tyrševa 47, poleg kavarne Majcen. 2183-12

Stanovanja išče

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Večsobno stanovanje

komfortno, prazno ali — opremljeno išče 3-članska družina odraslih po možnosti v centru. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Stanovanje M« 2158-21a

Sobo odda

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Lepo sobo

poseben vhod, v bližini Visokega komisarijata, oddam s 1. marcem. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 2333-23

Lepo manjšo sobo

oddam solidnemu gospodu. Ogled do 12. ure: Škrabčeva ulica 12. 2342-23

Sobe išče

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Dve opremljeni sobi

v centru mesta, iščem. Posredovalec dobi 100 lir nagrade. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »2020«. 2330-23a

Kupim

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Buteljke

in vse vrste očiščene steklenice kupuje Medarna — Ljubljana, Židovska ul. 6. 2275-7

Kože

domačih zajcev, domačih mačk, veveric, lisic, dihurjev, kun, vider kupuje L. Rot, krznarstvo, Ljubljana Mestni trg 5. 44-7

Krojaške odpadke

volnene in bombažne pletilske ter šivilske odrezke kakor vse tekstilne odpadke, kupuje Gerkman, Hrenova 8 47

Zemljepis Slovenije

(Domoznanstvo) od Melika, kupim. Weiss, Pivovarna Union. 2332-7

Rjuhe, blazine,

več dobroohranjenih ali novih, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Nepreležane«. 2338-7

Kotel za žganjekuho

francoski model in »Alfa« kotel (bakreni), kupim. — Ponudbe na Anton Zgonc, sodavičar, Cerknica 161. 2339-7

Knjige

Antikvarične knjige

Vse vrste antikvaričnih knjig od najstarejših do najnovejših kupuje — knjigarna Janez Dolžan

Službo dobi

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Dva čevljarska pomočnika

za splošna dela sprejme Humar, Ljubljana, Stari trg. 2341-1

Mladega raznašalca

poštenega in urnega, sprejme cvetličarna »Roža«. 2343-1

Službe išče

Beseda L —.30, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 2.—.

Dekle

staro 22 let, vešče kuhanja, želi menjati službo k dobri družini odraslih oseb. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 2329-2

Pouk

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Mlada dama

poučuje, oziroma daje konverzacije iz angleščine, francoščine in nemščine. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Mlada dama«. 2331-4

Prodam

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Oglje

v prahu ca 5 vagonov takoj prodam. Ponudbe z navedbo cene na ogl. odd. Jutra pod »Prah« 2274-6

»Celus« peč

štev. 3, skoraj nerabljeno, za 250 m2, poceni prodam. Dalmatinova ul. 10 pri hišniku. 2340-6

Prodam

smirna preprogo in predposteljnik, blago za modroce, blago za kapne ali blazine, preprogo tekač, namizne garniture, ženske čevlje št. 40. Ugodno. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 2344-6

Živali

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Harcerje

res dobre pevce, samca in samico, kupim. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 2335-27

Izgubljeno

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

Dotičnega

ki je našel v kinu »Matica« dne 13. febr. v petek v 21. vrsti listnico s slikami in v gotovini okoli 600 lir, prosim, da mi prinese ali pošlje po pošti listnico in drugo, denar si pa lahko obdrži. Križnar Alfonz, Ljubljana, Čopova ulica 19. 2334-28

Filatelija

Filatelisti pozor

Nakup in prodaja znamk vseh vrst. JOL albumov in filatelističnih potrebščin je najugodnejša v knjigarni Dolžan Ljubljana Stritarjeva 6, tel 44-24 7

Razno

Beseda L —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro L 3.—.

PREMOG DRVA

I. Pogačnik

LJUBLJANA.

Bohoričeva ulica 5

Telefon 20-59

Inserati v „JUTRU" imajo velik uspeh

\+

Sporočamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da nam je umrla naša srčnoljubljena mama, sestra, teta in tašča

FRANK URŠULA

vdova po vpokojencu drž. žel.

dne 16. t. m. po dolgi težki bolezni, previdena s tolažili sv. vere.

Pokopali jo bomo v sredo, dne 18. februarja 1942 ob 3. uri popoldne iz kapele sv. Marije na Žalah k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 16. februarja 1942.

Žalujoče rodbine:
FRANK, OTOLANI, ČERNE, RESMAN, DJUKIĆ, ĆYŽ

\+

Vsem sorodnikom, prijateljem in znancem naznanjam žalostno vest, da je po dolgem trpljenju previden s tolažili sv. vere umrl dne 17. t. m. moj mož, gospod

Miloš Ambrožič

višji poštni kontrolor

Pokopali ga bomo v četrtek, dne 19. t. m. ob 3. uri popoldne iz žal — kapelice sv. Antona — k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 17. februarja 1942.

Žalujoča soproga POLDI AMBROŽIČ

R. Sabbatini: 7

„MESSIDOR"

Povest

»A vi mi dokazujete da je še vedno resničen,« je odvrnil Vidal. Nato je vprašal: »Ali veste kak razlog, ki bi mi branil, da zdajle poravnam najin račun?«

»Nobenega ne vidim.« Seyracova ravnodušnost je zaudarjala po zaničevanju.

Vidal se mu je kratko priklonil; nato se je obrnil k Angeli.

»Zdaj, draga, nama ne ostane drugega, kakor da vrževa tega lepega kristjana levom.«

»Jerome!« Žena se ga je oklenila, bleda kakor zid.

»Kaj je? Nom de nom! Menda ne boš hotela, da se ga zdaj še jaz usmilim?«

»Kar je bilo, je bilo. Zlo, ki nama ga je hotel storiti, nama konec koncev ni škodilo. Ni se mu posrečilo. Pokaživa mu, Jerome, da sva boljša od njega. Pusti ga naj gre, kamor hoče.«

Vidal jo je mrko pogledal.

»Pustiti ga, naj gre?« je pikro ponovil. »Pustiti ga, da uide in spet začne igrati volka? Ko ga je usoda privedla v najino hišo, prav semkaj izmed vseh hiš v Parizu, je imela gotovo drugačen namen.« Osorno jo je odrinil ter nadaljeval: »Privedla ga je semkaj, da ga zadene kazen, ki ga že toliko časa lovi Roka usode je kar preočitna. Kakšne spomine mi obujate!« je nadaljeval in s trpkim nasmehom pogledal Seyraca. »Spominjam se viharnega aprilskega dne — v germinalu mesecu po koledarju svobode — pred desetimi leti, ko sva pobegnila iz Beauvaloirja, zasledovana od vaših biričev. Kaj bi bilo z mano, da so me dohiteli? Kaj bi bilo z Angelo? Bi nama bili mar prizanesli? In vendar je zdaj ona tista, ki me prosi, naj prizanesem vam!« Udaril je v kratek smeh. »To je bilo germinala meseca, v mesecu setve. Zdaj pa je messidor — mesec žetve. Jakobinski koledar ima pač pomen, ki se kot nalašč prilega vašemu slučaju. Kakor ste takrat sejali, tako boste zdaj želi.«

»Storite, kar koli vas je volja, samo da mi prizanesete s svojo zgovornostjo,« je suho odvrnil Seyrac in se podsmehljivo naklonil.

Vidal se je pognal proti oknu, toda Angela mu je stopila na pot.

»Oh, ne Jerome! Pomisli!« Groza ji je drhtela v glasu. »Slutnjo imam. Ta okrutnost bi nama prinesla nesrečo. Pusti ga, naj gre v božjem imenu. To bo najboljše maščevanje. Kaj nama pa pomeni? Manj ko nič. Reši ga, Jerome! Stori to zame, če me imaš rad.«

Vidal je bil očitno presunjen.

»Prav zato hočem poravnati ta račun, ker te imam rad.«

»Poravnaj ga torej, a ne s podlim denarjem viteza de Seyraca. Vrni mu dobro za zlo, Jerome, in pusti ga, naj gre kamor hoče.«

»Pardi, temu se po mojem ne pravi plačati,« je Vidal zagodrnjal.

»Tudi maščevanje ni plačilo; in nesrečo prinaša. Pusti ga, naj gre, za Boga, pusti ga, naj gre. Prepričana sem, da vitez de Seyrac že plačuje in bo plačeval do konca svojega življenja.«

»O, to pač!« Razlog je šel Vidalu v glavo. Pravo usmiljenje je bilo morda baš v tem, da bi izročil Seyraca njegovim krvnikom, ki bi storili njegovim mukam konec. »Dobro dobro,« je rekel, »če ti je toliko do tega, naj bo. Konec koncev je res, da nama pomeni manj ko nič.« Obrnil se je k Seyracu ter končal: »Državljan, pot vam je prosta; idite.«

»Hvala za milost,« je odvrnil vitez in pogledal Angelo, ne njega. Naklonil se je in storil korak proti vratom; tedajci pa je omahnil in padel po tleh, kakor je bil dolg in širok.

Vidal je osuplo pogledal ženo.

»Kaj storiva zdaj?«

Angela je poklеknila k vitezu, ki se je bil onesvestil, mu segla pod ramena in mu privzdignila glavo. A mahoma je umaknila roko: bila je vsa krvava.

»Ranjen je!« je vzkliknila s sočutnim glasom.

Nenadna slabost, ki je podrla viteza, je bila samo trenutna, in Angeline besede še niso bile izgovorjene, ko je ranjenec odprl oči. Njegov pogled, izprva medel in prazen, je polagoma prešel v izraz nemega, nemirnega vprašanja; videti je bilo, da se ne zaveda, kje je, kakor navadno človek, če se drami iz omedlevice. Ko pa je počasi pogledal okrog sebe in ustavil oči na Angeli se mu je zavest vrnila.

»Oprostite mi. Neskončno mi je žal, da sem vam v nadlego,« je rekel z bledim nasmehom; »toda ...«

Vidal se je spustil poleg njega na koleno.

»Da vidimo vašo rano, državljan vitez.«

»Oh, saj ni nič! Eden teh psov je vrgel vame nož, ko sem zavil okrog cestnega vogala. Neznatna praska je, škoda bi se bilo meniti zanjo. Najbrže sem omedlel od slabosti, ker od včeraj zjutraj še nisem nič jedel.«

Vidal je bil po naravi dober in velikodušen, in sočutje, ki ga je zbudilo v njem Seyracovo obupno stanje, je močno zabrisalo spomin na vse, kar se je bilo v minulosti zgodilo med njima. Niti Angelinih prošnjá ni bilo več treba, da so ga nasproti bivšemu sovražniku obšla čuvstva dobrega Samaritana.

Vidal in njegova žena sta skupaj spravila viteza na noge in ga posadila na stol. Vidal mu je razgalil ranjeno ramo, in Angela je umila in obvezala rano, ki je bila res samo neznatna.

Nato se je Angela podvizala, da pripravi kaj za odteščanje; kmalu je stala pred beguncem dišeča, kadeča se jajčnica. Ne glede na svojo gosposko vzgojo je kar planil po nji in lakomno začel jesti; prav tako lakomno je pil preprosto, gosto in močno rdeče vino, ki bi ga bil v svojih dobrih časih imel za strup. Nesreča in pomanjkanje sta bila pač znižala raven njegovih zahtev. Pil je, dokler ni bila steklenica prazna; jedka pijača mu je šla v slast kakor pravi nektar.

INSERIRAJTE V »JUTRU«

Urejuje Davorin Ravljen. — Izdaja za konzorcij »Jutra« Stanko Virant. — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja: Fran Jeran. — Za inseratni del je odgovoren Ljubomir Volčič. — Vsi v Ljubljani.